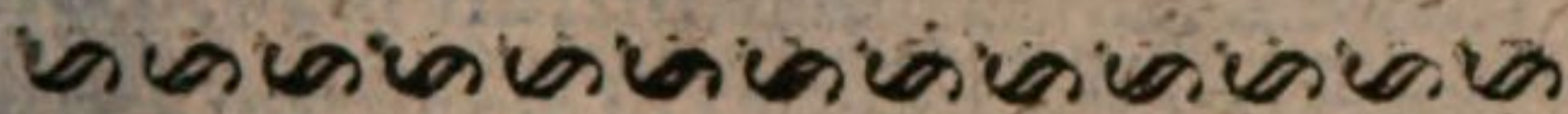

PETR: LAUREMBERG I
CRONIUS

Sive

Series compendiosa rerum illu-
strum, gestarum à Mundi exortu,
ad usq; annum jam labentem

1 6 3 8.

Exponitur

In bibliopolio Hallervordiano,

1 6 3 9.

CRONICA

1725

Series compendiosa et
historia Germaniae
et usque antiqua in tabula

1725

~ ~ ~ ~ ~

Expositio

In Bibliotheca Hallensi

1725

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

~ ~ ~ ~ ~

PETR: LAUREMBERGI
SERIES
COMPENDIOSA
HISTORIARUM
PRÆCIPUARUM,

A mundi exordio usq; ad annum
a nato Christo 1638. & Im-
perat: FERDINAND. III.

PRÆLOQUIUM.

TRadituri seriem historiarum à
primordiis mundi usq; ad curriculū
præsentis anni 1638. in primo limine
lubenter & procul mittim⁹ allegoricas historiae
definitiones, qualis est illa Ciceronis, qua dici-
tur Historia esse lux temporis, magistra vitæ:
quales item plurimæ sunt aliorum. Vos sci-
tote indolem historiae positam esse in eo, quod
sit rerum gestarum fidelis enarratio, additis
locorum, temporumq; circumstantiis. RES
verò enarrari oportet, ne cum figmentis &
fabulis confundatur historia. Tum fidelem
oportet esse Historicum, ne quid ad arbitrium
alienæ libidinis effutiat; citra gratiam, citra o-
dium. Deniq; accedat regionum annorum-

que designatio, quæ sunt quasi columnæ duæ, quibus nititur structura totius ædificii historici. Cæterum cum res omnes gestæ sint vel à Deo, vel ab hominibus, homoq; referri soleat ad duplicem finem, ad Deum & homines alios, proinde duplex erit historia : *sacra & profana*. Quin insuper id præmonitos vos venio nullius profani scriptoris monumenta seu opera ulterius aut antiquius sese extendere, quàm ad bis millesimum annum post conditum mundum.

Non excedunt tempora Nini, qui primæ Monarchiæ autor fuit, sed omne id temporis curriculum, quod fuit bis mille annorum, pertinaci silentio involutum nesciretur, absque divino scriptore Moyse esset, è quo tanquam ex fonte haurienda est historia, de rebus gestis ante quatuor Monarchiarum initium.

Poterit igitur ambitus Syntagmatis huius historici includi quinque membris, quorum erit primum de *etate ante Monarchica* bis mille annorum. Secundum : *Prima Monarchia Chaldaorum*, quæ perennavit mille quadringentos annos. Tertium : *Monarchia Persarum*, quæ viguit per annos bis centum duodecim. Quartum : *Monarchia Græcorum*, cuius fuit duratio per annos ducentos nonaginta

ginta & unum. Quintum: *Monarchia Romanorum ultima*, quæ incepit quadraginta sex annis ante natum Christum, & porro post eundem natum floret per annos mille sex centos triginta octo. Omnes hos annorum calculos si addendo collegeritis in summam, erunt nunc à mundo condito *anni quinquies mille quingenti octuaginta septem*. Quicquid intra hunc decursum temporis memoriâ dignum evenit inter homines, id impofterum, (cum bono Deo) succinctè sumus enarraturi.

LIBER PRIMUS,

A. M.

De

Ætate antemonarchica.

ADAM, EVA.

DEUS post mundum conditum & perfectum sexto die creationis, formavit ex gleba terræ rubra Adamum; & ex Adami costa conjugem ipsius Hevam, in statu innocentiae & sapientiae: illisq; usurpandum dedit hortum in Eden, ad vitæ sustentationē & amœnitatem, qui & arboribus pulcherrimis erat confitus, & quatuor fluminibus irrigatus. Fuit proculdubio hic Paradisus situs in Mesopotamiæ aliquo angulo versus Assyriam supra Chaldæam.

dam. Nam hanc esse terram Eden ex sacris literis liquet Ezech. 47. ubi hodiernum fluvii illi quatuor spectantur; ab occidente Euphrates, ab oriente Tygris, &c: Adam sapientissimus, conspectis animalibus omnibus nomina indidit, indoli cujusq; convenientia; Sed iste amantissimus Paradiseus locus fuit ubi in arumnabilem perniciem præcipitarunt, tum semetipsos, tum posteros primi hi Parentes. Degustarunt enim fructum arboris, cujus esus illis erat interdictus: Non multo post promissio illis facta fuit de semine contrituro caput serpentis; Et tunc expulsi fuere ex Paradiso, commoratiq; in locis circumvicinis, id est, in ea quam dixi Mesopotamia. Adam postquam vixisset annos nongentos triginta, genuissetq; liberos, mortuus est. Haud dubio plurimos reliquit procreatos tam longo temporis spatio, sed è quibus tria tantum nomina annotata sunt.

C A I N, A B E L.

Extra Paradisum igitur primo omnium Adam genuit Cainum, qui primus est ex patre & matre natus; post genuit etiam Abelum: Iste erat Opilio, hic Agricola: Cain perversus, Abel probus. Cum uterq; Deo primitias obtulisset,

set, descendit quidem de coelo flamma, & Abelis sacrificium devoravit, utpote Deo gratum: at Caini munus neglectum fuit & contemptum, proinde Cain ductus odio adversus fratrem Abelem, ipsum occidit.

Hoc nomine Cain à Deo maledictus in exilium ablegatur; facitq; secessionem à parentibus, abducta haud dubio secum una è sororibus suis; Postmodum civitatem quoq; extruxit, nimirum intra tot annos crescente multifariam illius progenie; (nam Philo Judæus Cainum vixisse tradit annos 730.) eiq; de filio suo primogenito HENOCHE nomen imposuit. Priora ista acta sunt intra primum centenarium annorum mundi. Caini generatio aut progenies talis fuit. Cain genuit Henoch primum. Henoch, Irad, Mahujael, Methusael, Lamech, Jabal, Jubal, Tubalcain, Naema.

In hac serie notandum: Henochum Caini filium, fuisse distinctum ab Henoch filio Sethi. Poterit igitur ille dici Henoch primus, hic secundus. Deinde & Lamech hic primus (secundus Lamech fuit Sethi filius) Vir nequissimus, & progenitori similis fuit, qui duas sibi adjunxit uxores, cum Deus uni viro unam dedisset. De hac prosapia Caini non sumus

A. M. magnoperè solliciti; neque enim exinde debebat oriri Messias, cujus gratia à Deo omnes historiæ ordinatæ sunt: Quam potius omnis hæc progenies periit, & deleta est diluvio, nec quisquam supermansit. Sic igitur Abel erat occisus, & Cain mortuus.

SETH & EJUS PROGENIES.

130 Proinde Deus donavit Adamo tertium filium, melioris frugis, qui vocatus est Seth: atq; is fuit vir, ex cujus posteris & nepotibus tandem genitus est Christus. Sethi tempore primum coeptum est prædicari nomen Domini.

1056 Prosapia Sethi hæc est. Adam, Seth, Enos, Kenan, Mahaleel, Jared, Henoch secundus: Methusalem: Lamech secundus, Noach. Est igitur Noah decimus ab Adamo, quemadmodum (ut post videbimus) à Noah decimus est Abraham. Cum Noaho finitus est primus millenarius mundi, vel temporis antemonarchici. In hac serie Sethi tres posterius ante Noachum celebriores sunt, I. Henoch, qui postquam per trecentos annos prædicasset nomen Domini, non gustata morte vivus translatus est in cælum, ob pietatem & vitæ innocentiam; vixit tot annos, quod dies habet annus sc. 365.

II. Ma-

A. M.

II. Mathusalem Henochi filius omnium mortalium annosissimus & maximè longevus fuit, annorum 969. III. hujus filius Lamech annos vixit septingentos septuaginta septem.

777

Noah filius Lamechi, genitus anno mundi 1056. habuit tres filios, Japhet, Sem & Cham, Cum ætate Noachi Deus ob scelera constitisset genus humanum perdere, jussit Noam fabricari arcam, in quam mandato Dei ingressus est, tum ipse, tum ejus tres filii, juxtaque cum illis quatuor, uxores, & universum octo homines; Tum præterea in arcam intromisit Noah septem paria de quaq; specie animalium mundorum; & unum par de immundis. His arcâ receptis Deus fores arcæ foris occlusit; cæperuntq; pluvix decidere per quadraginta dies ac noctes: donec omnis anima vivens in sicco, extra arcam interierit, & aqua supergressa sit altissimorum montium cacumina. Constitit aqua super faciem terræ per dies centum quinquaginta. Noah in arca mansit aquis defluentibus per annum & undecim dies. Interea neq; ipse, neq; filii ipsius generarunt: neq; ullum arcâ asservatum animal: Finito diluvio Noah, egressus est cum tribus filiis Japhet, Sem & Cham, qui postmodum terram ab hominibus vacuum, occuparunt,

1656

A 5

omnia-

A. M. omniaq; animalia, desertâ arcâ terram iterum contigerût, & novâ benedictione, (nam primâ cessaverat in arcâ) donantur à Jehova.

JAPHET primogenitus in ditionem suam accepit universam Europam: Hic igitur omnium nostrum est Autor, sumusq; nos audax Japheti genus; Germani, Galli, Hispani, Muscovitæ &c. omnes quondam Ethnici.

SEM secundus natus, originem præbuit Patriarchis post diluvium Hebræis Judæisque omnibus, ipsiq; adeo Christo: Omnes Judæi oriundi sunt à Sem.

CHAM tertius seu minimus, maledictus ob prostitutum irrisione parentem ebrium, primus fuit autor & progenitor primæ Monarchiæ.

Illud notandum obiter: Sicut Noah decimus fuit ab Adamo, sic decimum à Noah esse Abrahamum, sobolem ipsius Semi, de quo ejusque filiis, dicemus sub prima Monarchia.

Porro ad Chamum quod attinet, filius ejus fuit Chus, Chusi filius Nimroth, primus terræ Induperator fortissimus, abs quo nonnulli aspiciantur primam Monarchiam Assyricam. Hic Nimroth unâ cum subditis quos sibi associaverat, conatus est extruere turrem, cujus fastigium

figium ad coelum pertingeret; sed desistere coactus fuit ab opere, immissa à Deo linguarum confusione. Condidit hic Urbem Babylonem in Assyria. Nimrodi filius fuit Belus, & Beli filius Ninus, cum quo nos auspicamur primam Monarchiam. Atq; ita tempus ante-monarchicum, in profanis claudit Belus: in sacris progenitores Abrahami.

LIBER SECUNDUS.

De

Monarchia prima Assyriorum

Chaldaeorum & Babyloniorum.

PARTICULA I.

Capita secularia I. Monarchiæ

2000.

I. NINUS.

A Nino celebriores Historiographi auspicantur primam Monarchiam: ultra tempora Nini profanorum Autorum se extendit, testibus Justino, Vellejo Paterculo, Diodoro siculo, & aliis. Ninus Dominus fuit Assyriæ, Mediæ, Persiæ, Chaldaæ. Extruxit Urbem Niniven; postremum illi bellum fuit cum Zoroastre; quo finito & ipse vitam finivit.

II. SEMIRAMIS.

Fuit hæc Nini Uxor, quæ quomodo ad Imperium pervenerit, intelligere poteritis ex Justino, qui scribit, eam defuncto marito assumpsisse habitum Viri. Muretus tamen refert fuisse concubinam vernæ alicujus Regii, Ninum ejus amore captum sibi adjunxisse, & coaptasse in conjugem. Hanc cum libidine regnandi aliquando teneretur petisse, à Nino ut per unum saltem diem sibi concederet plenum Imperium, eâ lege uti quidquid juberet, protenus daretur effectui. Eo impetrato Semiramidem initio levia quædam imperitasse: paulo post majora, ad quo omnia expedienda cum satellites promptissimos vidisset, tandem jussisse Ninum interfici. Interficitur; ipsaque ex imperio diurno sibi paravit diuturnum. Semiramis res gessit supra muliebrem sexum. Babylonem cinxit muro celeberrimo & famoso; qui & annumeratus fuit septem mundi miraculis; Cum tandem proprii filii Ninie sollicitaret concubitum, ab eo ense transfossa est.

III. NINIAS.

Ninias duorum priorum filius, quemadmodum sexum cum matre sic & animum visus est

fus est commutare, solis voluptatibus deditus. A. M.
Administravit Imperium suum per Regulos,
inter quos fuit quoque KedorLaomor qui
dum compesceret Reges Gomorthæorum, et-
iam Lothum Abrahami ex fratre nepotem ca-
ptivum abduxit, quem tamen Abraham ite-
rum vindicavit in libertatem, ut legitur Gen.
cap. 12.

IV. NINIÆ SUCCESSORES.

Post Niniam administrarunt imperium
in Assyria plurimi Reges, qui numerantur or-
dine tringinta tres; sed sola nomina, nihil re-
rum ab iis gestarum. Hi ultra mille & am-
plius annos dominati sunt Imperio Assyriaco.
Hos saltem sicco pede præterimus.

SARDANAPALUS.

Fuit hic Vir muliere corruptior, alias di- 3000.
ctus excelsus, dominus, everfor; semper vixit
inter greges scortorum, solitus ipse quoq; la-
nam & purpuram nere, muliebri habitu indu-
tus: neminem admittebat ad aspectum & al-
loquium, sed per Regulos & præfectos omnia
agebat. Hunc cum aliquando Arbaces præfe-
ctus Mediæ & Persiæ vidisset sedentem inter
mulieres, & eum ducentem, dixit, nefas esse
tantum virorum parere uni mulieri: proinde
facta

A. M. facta conſpiratione adſcito in ſocietatem Be-
leſo Chaldæo ſacerdote, bellum intulerunt.
Sardanapalo, eumq; poſt aliqua prælia device-
runt. Qui desperans omnem theſaurum
Regium ſeq; ipſum in rogum coniecit & con-
cremavit; hoc ſolo imitatus virum.

SCHISMA IMPERII ASSYRICI.

Extincto Sardanapalo incepit regnum
Aſſyricum in tres factiones, ſeu tria diſtincta
regna ſecerni, quæ tamen adhuc pertinent ad
hanc primam Monarchiam. In Græcia &
Media Regem ſe proclamavit Arbaces, occiſor
Sardanapali; In Chaldæa reges novi alii: in Aſ-
ſyria pauci adhuc Aſſyrici. Ultimus inter
Reges Aſſyriorum fuit Aſſur Addon. Inter
Chaldæos potentiffimus fuit Nebucadnezar,
ejuſq; nèpos Balthaſar, qui fuit ultimus Chal-
dæus. In Media Arbacem ſeqvuti ſunt alii
ut Aſtiages, Darius, Medus & Cyrus; ſed apud
hos Medos & Perſas manſit monarchia Medo-
rum & Perſarum, cujus caput fuit Cyrus, de
quo ſub II. Monarch.

PARTICULA II.

*De hiſtoriis ſacris correſponden-
tibus primæ Monarchiæ.*

Tres

Tres Patriarchæ post dilivium A. M.

ABRAHAM, ISAAC,
JACOB.

Circa exitum temporis antemonarchici,
circa initium primæ Monarchiæ ætate Ni- 1950.
ni & Semiramidis vixerunt parentes Abraha-
mi Nahor & Thara. Abraham floruit circa
annum quinquagesimum post bis mille an-
nos à mundo condito. Cujus nepos ex fra-
tre fuit Loth, fidelis Abrahami Socius in pere-
grinationibus. Abrahami filius fuit Isaac, Isaaci 2048.
Jacob. Hi tres ultrò citroq; peregrinati sunt 2108.
& habitarunt in Chaldea, Mesopotamia, Ca-
naan: Aliquando recto itinere perrexerunt in
Ægyptum, & hinc iterum in patriam suam;
Hi suum curriculum absolverunt annis circi-
ter biscentum & quinquaginta. Inter Jaco-
bi duodecim filios fuit & Joseph, qui in Ca-
naan venditus, & traductus in Ægyptum, ibi
quid rerum gesserit, in Genesi narratū est. 2217.

PATIARCHARUM POSTERI.

Postquam Josephi memoria & beneficia,
quibus Ægyptum affecerat, oblivione jam e-
rant oblitterata, per multos annos surrexit no-
vus Rex Pharaon. (nam omnes Reges Ægypti,
gene-

A. M. generali titulo dicuntur Pharaones : & Pharaon, cui Joseph venditus fuit, proprio nomine dictus fuit Amasis) cognomine Busiris, qui populum Israeliticum nimis quam sese multiplicantem, delere conatus est, promulgato decreto, ut omnes masculi suffocarentur.

DUO DUCES MOISES & JOSUA.

2450. Sub hoc Busiride natus fuit Moises, floruitq; Anno mundi bis millesimo trecentesimo & octuagesimo :

De hoc viro proluxæ sunt sacrae literæ. Moises Multis miraculis editis, quibus sese opposuerunt Magi Pharaonis, Jannes & Jambres, teste Paulo 2. ad Tim. 3. tandem ex Ægypto eduxit Israelitas, versus terram promissam, quod factum anno mundi bis millesimo, quadringentesimo & quinquagesimo quarto : deduxit verò eos per marè rubrum & quidem teste infallibili Topographia, ubi mare rubrum latū fuit ad viginti circiter milliaria, quod iter vix septem aut octo dierum spatio potuerunt absolvere, tam immensæ hominum cohortes. Exierunt sexcenta millia hominum bellicosorum, non numeratis fœminis, infantibus, & impedimentis. In deserto commorati sunt

qua-

quadraginta annos, circumducti per varias
ambages, quo temporis spatio, in deserto &
via hac, omnes ad unum obierunt qui exie-
rant, exceptis Josua & Caleb. Mose mortuo,
Josua factus est Dux populi, scil. liberorum à
Patribus relictorum, & introduxit eos in ter-
ram promissam.

QUATUORDECIM JUDICES.

Duobus Ducibus successerunt ordine
Judices quatuordecim, quorum initium anno
mundi bis millesimo quingentesimo vigesi-
mo. Hi rexerunt populum per trecentos quin-
quaginta annos, usque ad annum mundi bis
millesimum octingentesimum septuagesimum.
Fuerunt autem hi ordine, 1. Othoniel vel Ath-
niel, 2. Ehud, 3. Samgar, 4. Debora & Barack,
5. Gideon, 6. Ahimelech, 7. Thola, 8. Jair,
9. Jephtha, 10. Ebzan. 11. Elon, 12. Abdon, 13.
Simson, 14. Eli. Horum Historia plenius legi
potest in libris Judicum.

TRES REGES.

Post Judices quatuordecim sequuti sunt
Reges tres. Noluerunt enim Israelitæ con-
tenti esse Judicibus: Sed Regem poposcerunt
magno clamore: itaque Judicum ultimus &
Propheta Samuel in Regem unxit Saulem, qui

A. M. solo biennio probus fuit : post nequam & & perversus, suoq; tandem ipsius gladio incu-
luit.

DAVID.

2880 Sauli successit David, ipsius gener est ar-
miger : feliciter regnavit : floruit : & mortuus
est anno ætatis septuagesimo.

SALOMON.

2931 Tertius Rex Salomon Davidis filius flo-
ruit aliquot annis post patrem , quo Re-
ge nec sapientior, nec potentior, nec ditior
â sole unquam visus est. Hic ineffabilem pos-
sedit auri vim ; argenti verò tantum, quantum
est lapidum in stratis platearum. Extruxit
Deo templum, in quo opere occupati fuere
octuaginta mille operarii, septuaginta mille
ministrantes, ter mille trecenti inspectores ;
Ipse Salomon quotidie aluit in aula sua quin-
quaginta mille homines : quadraginta mille
equos ad opera : duodecim mille equos ad
itinera : habuit septingentas uxores legitimas,
& trecentas pellices.

Sub senium consensit in idololatriam mu-
lierum suarum: tamen ultimo omnia vanitatis
condemnans, piè mortuus est, ut pater ipsius.

REGNUM

REGNUM SALOMONIS
DISTRACTUM.

Ut omnia ad summum fastigium deduc-
ta tandem ruunt: sic & florentissimum Sa-
lomonis regnum. Illo enim mortuo secessum²⁹⁷⁰
est in duas factiones: duæque tribus Judæ &
Benjamin, elegerunt sibi peculiare Reges,
dictos Reges Judæ; Ceteræ decem tribus item
peculiare Reges Israelis; quorum regimen &
primum auspiciū incidit in annum mundi
termillesimum; duravitque per quadrigintos
circiter annos. Reges Judæ fuere numero
viginti: inter quos ultimus Zedechias circa
captivitatem Babylonicam.

Reges Israelis fuerunt novendecim. Exi-
tus & terminus horum Regum fuit tempori-
bus Danielis Prophetæ, cum quo finiunt hi-
storiæ Sacræ sub prima Monarchia, circa an-
num à mundo condito tremillesimum qua-
dringentesimum. Sub his regibus floruerunt
omnes Prophetæ, quorum monumenta in Bi-
bliis leguntur.

PARTICULA III.

Historiæ Græcæ sub prima Mo-
narchia.

Tempore primæ Monarchiæ in Græcia

A. M. non fuit unum Regnum, sed varii Principes, varia Respub:, privum & peculiare regimen exercuerunt in suos. Nimis prolixum foret historias omnium recensere: Et certe tædet me hoc facere cum sciam pleraq; à Græcis tradita fabulis & vanitate esse plenissima. Missis aliis hic saltem Trojanas historias recensebo succinctè In agro Trojano, qui interventu Archipelagi & maris mediterranei, sejunctus fuit à reliqua Græciâ, primo omnium domi-

Exitus

Israelitarum

2484

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

2768

natus est Teucer: quem secutus Dardanus: eumq; Tros conditor Urbis Trojæ: abs quibus hi populi dicti sunt Teuceri, Dardani, Troes. Eorum successor fuit Ilius, qui arcem Trojanam, Ilion, extruxit: vixerunt hi tempore duorum ducum Moſis & Joſuæ; Post illos Laomedon gubernavit, tempore primorum Judicum, ejus ætate tum Hercules, tum Jason & Argonautæ ſuas expeditiones inſtituerunt. Poſtremus ditionis illius Rex fuit Priamus, cujus filius Alexander, (aliàs Paris) cum Græciam perlustrans uxorem Regis Menelai per vim abripuiſſet, cœperunt reliquæ Græciæ Heroes, Agamemnon, Neſtor, Achilles, Ulyſſes aliq;, collectis militibus & claſſibus inſtructis Trojanis bellum movere. Priamus cum ſuis filiis, Hectore, Deiphobo itemq; Ænea, principe Troja-

Trojano, pro viribus defendere urbem & regionem suam: tandem post integrum decennium obsidione peracta per fraudem & dolum capta, expugnata & in flammam coniecta fuit Troja. Periitq; Priamus cum omnibus suis. Sed nec meliorem sortem experti sunt Græci, qui vel in reditu, vel apud suos pleriq; miserè perierunt.

Hoc adjungendum ad historias Græcas, quod tempore Prophetæ Danielis in Græcia vixerunt & floruerunt septem Sapientes, & ditissimus Rex Cræsus.

PARTICULA IV.

Historiæ Romanæ respondentes primæ Monarchiæ.

In campo Romano seu in Latio, qui vixerint, aut imperaverint hominibus initio primæ Monarchiæ, non annotatum est in historiis. Circa tempora Moysis & Josuæ tenuerunt has oras populi Aborigines, sic appellati, quia illorum primordia nemo rescivit: Horum Rex postea factus est Janus, qui ob prudentiam summam creditus est duplicem habuisse faciem. Janum secutus est Latinus circa tempora primorum Judicum: (& quidem circa ætatem Debora) cujus filia Lavinia, quæ

A. M. initio Turno Regi Rutilorum fuerat desponsata, postea data est in uxorem Æneæ principi Trojano, qui post primam conjugem Creusam deperditam, ab exitio urbis Trojæ, illuc exul venerat.

Post Æneam regnavit ejus filius Sylvius: & tandem universim ordine sibi invicem succedentes tredecim Sylvi alii: inter quos ultimus fuit, Sylvius Amulius: hujus frater Numitor. Numitoris filia Rhea Sylvia, alias Ilia
3198 dicta, compressa nescio à quo milite, quem Martem fuisse dicunt, peperit gemellos, Romulum & Remum, primos conditores urbis Romæ. Romulus postquam Remum fratrem interfecisset, Regem se fecit primum urbis Romæ. Post hunc mortuum electus est Numa Pompilius, vir admodum religiosus. Tertius Romanorum Rex fuit Tullus Hostilius. Quartus, Ancus Martius. Quintus, Tarquinius Priscus: qui & Lucumo, cujus uxor Tanaquil omnium mulierum imperiosissima & maxime fastuosa. Sextus, Servius Tullius, cum quo finitur prima Monarchia. Septimus Tarquinius superbus, cujus ætas incidit in initium secundæ Monarchiæ.

Sylvii isti vixerunt tempore posteriorum
Judicium.

Reges

Reges hi septem temporibus trium Regum, Saulis, Davidis & Salomonis, ut & sequentium.

Finis prima Monarchia.

LIBER TERTIUS.

De

Monarchia secundâ Persarum & Medorum.

PARTICULA PRIMA.

EXtinctis & abolitis Regibus omnibus Assyricis, Chaldæis & Babylonis, dixi ad Medos devolutam esse potestatem : apud quos ultimus sub prima Monarchia fuit Astyages. Cœpit verò secunda Monarchia circa annum mundi termillesimum quadringentesimum : perennavitq; usq; ad termillesimum sexcentessimum duodecimum annum mundi : Tota ejus duratio annorum ducentorum duodecim : multò sane inferior Monarchiâ primâ, si durationem spectemus.

I. CYRUS.

Primus Princeps & caput Monarchiæ secundæ, id est Persicæ, fuit Cyrus, cujus ortum & incrementa eleganter describit Justinus.

A. M.

Dicitur in Sacris Cores. Fuit Rex verò Dei cultui addictus; multo favore Judæos prosequens. Tandem à Tamiride Massagetarum vel Scytarum Regina, cui bellum intulerat, trucidatus, & caput ejus utri pleno sanguinis injectum est.

3 4 2 6

2. CAMBYSES.

Cyri filius, plurimum desciscens à virtute paternâ Ægyptum imperio suo adjecit.

3 4 2 9

Magus SMERDIS.

Cambysi successit supposititius quidam Magus, nomine Smerdis, qui à proceribus regni occisus fuit, neque æstimatur inter Monarchas.

3. DARIUS.

3 4 3 2

In locum Smerdis surrogatus est, & per equi sui hinnitum ad imperium promotus, Darius Hytaspis filius: unus ex satellitibus regiis, qui Græcis bellum intulit; quod ipsi dixerunt primum bellum Persicum.

3 4 6 4

4. XERXES.

Sequitur Xerxes, omnium Regum Persicorum potentissimus, quod ipsum jam ante Danieli Prophetae præfagiverat Angelus. Hic idem est, qui in Bibliis dicitur Ahasverus, cujus prima uxor Vasthi repudiata, secunda Esther. Xerxes bellum itidem movit Græcis, quod fuit
secun-

secundum Persicum bellum. Introduxit Xer. A. M. xes hoc bello in Græciam tantam hominum multitudinem, ut ab iis integra flumina fuerint ebibita, vastissimi montes transportati, ingentes terræ tractus à continente abscissi & circumnavigabiles facti. Herodotus scribit fuisse sexies millena millia capitum. Sed totus hic exercitus brevissimo temporis spatio in nihilum est redactus à Græcis, ipseque Xerxes deliciis diffuens occisus à suis.

SUCCESSORES XERXIS.

Xerxem ordine sequuti sunt hi. Quintus, 3525
 Artaxerxes Longimanus: Sextus, Darius Nottus vel Spurius. Septimus, Artaxerxes Mne- 3547
 mon: Octavus, Ochus, turpissimus homo, qui octuaginta suos fratres occidit, una die, ipse iterum occisus à Bagoa Eunuchō: Arses filius Ochi, quem & ipsum Bagoas interfecit. Ultimus Persicorum Regum fuit Darius Codomannus, quem Alexander Magnus & bello invasit, & omnem illius exercitum stravit, & 3620
 Dario interfecto imperium transtulit ad se.

Atq; ita cum hoc Dario Codomanno finita est secunda Monarchia Persarum, circa annum termillesimum sexcentessimum vigesimum & paulò amplius.

A. M.

PARTICULA II.

Historie Judaice sub secunda

MONARCHIA.

3410

Auspicante hac secunda monarchia soluta est captivitas Babylonica septuaginta annorum, & consciscente Cyro primo Monarcha Persico, in libertatem redierunt Judæi, quadraginta duo mille trecenti & sexaginta. Hi non solum receperunt à Cyro vasa aurea olim è templo furrepta: sed & potestatem condendi novū templum, quod & auspicati sunt: sed sequentium Regum perversitate pressi ab opere destiterunt, donec tandem sub Dario Notho permoti concionibus Prophetarum Zachariæ & Haggai, ædificationem templi promoverunt. Hujus Darii Nothi successor Artaxerxes Mnemon, in aula sua habuit scribam Esdram, & à poculis seu pincernam Nehemiam: Horum auxilio & consilio Judæi novis constitutionibus & legibus ornati sunt, coeptaq; Jerusalem novis mœnibus circumdari, & durarent res Judaicæ in hoc statu usq; ad exitum secundæ hujus monarchiæ.

PARTI-

PARTICULA III.

*Historia Græca correspondentes**secunda Monarchia.*

Temporibus Cyri & Cambyſis in Græciâ Athenienſes à Piſiſtrati poſteris (Piſiſtrati dicitur fuere) per tyrannidem atrociffimè fuere oppreſſi & exagitati, ex qua tandem liberati vindicatiq; fuere, circa primum bellum Perſicum, quod Darius Hyſtaſpis Græcis intulit. Ei ſe oppoſuerunt Athenienſes duce Mil- 3432
thiade, cujus tropæa in ſcriptoribus Græcis utramq; paginam faciunt. Hic ductu Mil-
thiadis à Græcis decem milibus, cæſi ſunt Per-
ſæ bis centum mille: Verum magnus hic dux
Milthiades ob crimen peculatus in carcere
turpiter mori eſt coactus.

Secundum Bellum Perſicum.

A Xerxe illatum fuit Græcis novū bellum, 3464
quod ipſi dixerunt ſecundū Perſicum. Quan-
tus exercitus à Xerxe introductus ſit in Græ-
ciam diximus in hiſtoria Xerxis. Hiſ ſeſe op-
poſuerunt Lacedæmonii ſeu Spartani & Athe-
nienſes, uſi ad hoc Bellū operâ, Spartani quidē
Leonidis & Pauſaniæ: Athenienſes verò The-
miſtoclis, Ariſtidis & Cymonis. Comiſſa ſunt
qua-

A. M. quatuor prælia memorabilia: primum ad angustias Thermopylarum, ubi (mirabile dictu) trecenti Græci straverunt vices mille Persas, Duce Leonide. Secundum ad Artemisium promontorium duce Themistocle. Tertium ad Salaminem insulâ, ubi Persæ magnam cladem fuere passi, & Athenienses, duce Themistocle, navibus profecti sunt alio; urbi in flammâ conjecâ. Quartum ad Plateas, ubi totus Persicus exercitus profligatus cœsusque fuit cum suo duce Mardonio. Hic Græci incredibilem auri & opum aliarum vim indepti, seipsos perdiderunt luxu. Athenienses verò urbem suam restaurarunt invitis Lacedæmoniis.

BELLUM PELOPONESIACUM.

3525 Sub Artaxerxe Longimano, & Dario Notho Græcis cum exterum hostem non haberent, sævierunt in propria viscera, & aliæ civitates alias bello invaserunt. Sicq; seipsas attriverunt mutuò, & hoc bellum à scriptoribus vocatur Peloponense, in quo primas egerunt Spartani & Athenienses. Circa hæc tempora floruerunt in Græcia omnes bonæ literæ & artes, & viri toto orbe celeberrimi, Hippocrates, Herodotus, Democritus, Anaxagoras, Socrates,

crates. Philosophi, Euripides, Sophocles, A. M.
Poetæ; tum Xeuxes, Polycletus, Parasius in-
signes pingendi artifices. Sub Artaxerxe
Mnemone vixerunt Plato & Diogenes Athe-
nis. Plato docuit in loco qui Academia dictus
est. Ochi tempore ibidem dominatus est
Philippus Macedoniae Rex, homo vafer, qui 3585
non fide sed propria utilitate bella gessit, ro-
gatus à vicinis. Hic ex uxore Olympiade ge-
nuit Alexandrum Magnum, primum auspi-
cem tertiæ Monarchiæ Græcorum. Hoc
tempore vixit Aristoteles discipulus Plato-
nes, per viginti annos; Alexandri Magni præ-
ceptor & secretarius per decem annos. De-
niq; sub Codomanno ultimo Persico cœpit
emergere Alexander magnus.

PARTICULA IV.

Historiæ Romanæ, parallelæ

Monarchiæ Persicæ.

Cyro & Cambyse regnantibus Romæ
dominatum exeruit Tarquinius superbus, 2420
septimus & Ultimus Regum Romanorum,
cujus tum crudelitatem, tum alia memoratu
digna eleganter recenset Livius, quem con-
sulere poteritis. Hic primus extruxit capi-
tolium in monte Tarpejo. Hujus filius Sex-
tus

A. M. tus Tarquinius stuprum intulit Lucretiæ, quæ
 uxor erat Tarquini Collatini. Hoc scelere
 moti Romani & Tarquinius & ejus proge-
 niem pepulerunt in exilium, neq; unquam
 postea Reges Roma habuit, usq; ad Julium
 Cæsarem, primum autorem quartæ monar-
 chiæ. Amoto Tarquinio mox creati sunt
 duo consules, L. Junius Brutus, filius Servii
 Tullii Sexti Regis, & Tarquinius Collatinus,
 maritus Lucretiæ: Sed hic ob invisum nomen
 Tarquini depositus fuit à Consulatu, & in e-
 jus locum electus Valerius Publicola. Tarqui-
 nius confugit ad Porfennam Regem Hetru-
 riæ, qui eo nomine Romanis bellum movet,
 in quo tum Horati⁹ Cocles ob defensum pon-
 tem sublicium; tum Mutius Scævola, ob com-
 bustam igne manum; tum Clelia virgo, ob tra-
 jectum natando Tybrim, suam, & sane dignis-
 simam gloriam fuere consecvuti.

Hæc acta sunt sub Dario Hyftaspi.

3430 Xerxis tempore evenit clades Fablorum,
 qui numero trecenti & sex, Vejos conabantur
 aggredi: Sed omnes interierunt: extinctaque
 fuisset hæc familia, nisi unus Fabius infans Ro-
 mæ mansisset, qui postea cunctator dictus fuit.
 Sub Artaxerxe Longimano introductæ sunt
 Leges duodecim tabularum. Sub Dario No-
 tho

tho Romani continuarunt bella cum vicinis. Sub Mnemone Furius Camillus suam profapiam & famam in fastigium evexit, dum Vejos post decennalem obsidionem, subjugavit. dum ab exilio revocatus Capitolium, & reliquum Imperium Romanum, liberavit à potestate Brenni Ducis Gallici. Sub Ocho Marcus Curtius se præcipitavit in speluncam seu hiatum, qui exhalans mephitim urbem pestiferè exhauferat: Tunc quoq; L. Manlius postea Torquatus dictus, cum Gigante quodam Gallo duellum iniit, eumq; devicit. Sub ultimo Codomanno Dionysius Siciliae Tyrannus in exilium pulsus, paedagogi officio fungi coactus, pueros erudire coepit, & sic victum sibi parare. Atq; hic secundæ Monarchiæ terminus est.

Finis secundæ Monarchiæ.

LIBER QUARTUS.

De

Monarchia tertia Græcorum.

ALEXANDER MAGNUS.

DE victo, ut antedictum, Codomanno, devoluta est rerum omnium summa ad Alexandrum Magnum, qui primus est autor & inceptor

A. M. inceptor tertiæ Monarchiæ Græcorum. Ejus
 3630 initium incidit in annum mundi termillesi-
 mum, sexcentesium vigesimum. Finis in an-
 num termillesimum nongentesimum unde-
 cim, unde tota illius duratio ducentorum
 nonaginta unius annorum. Igitur Alexan-
 der M. subvectus ad regnum Macedonicum,
 post patris Philippi mortem ætatis vigesimo
 3620 anno; postquam Persiam, Mediam, & provin-
 cias Monarchiarum in potestatem suam rede-
 gisset, etiam ad Indias sese penetravit, quo ne-
 mo venerat ante illum præter Semiramidem.
 Hic ducta uxore Rhoxana filia Satrapæ, rediit
 in Persiam, ibiq; item sibi junxit matrimonio
 Statiram Codomanni filiam: Tandem cum
 duodecim annos belligerando imperium suū
 stabilivisset, essetq; factus Rex quasi totius ter-
 ræ, mortuus est anno ætatis trigesimo tertio
 exacto, feбри ardente, postquam se nimis vino
 invitasset, anno ante natum Christum trecen-
 tesimo vigesimo primo; reliquit post obitum,
 matrem Olympiadem, Roxanam uxorem gra-
 vidam, quæ peperit posthumum Alexandrum:
 itemq; filium Herculem ex alia quadam fœ-
 mina, & tandem Aridæum fratrem suum ute-
 rinum.

ALE-

ALEXANDRI SUCCESSORES.

A. M.

3627

Demortuo Alexandro ingentes turbæ exortæ sunt inter relictos duces Exercituum, quisnam folio regio admovendus esset? Vix quispiam fuit inter procures, qui non fategerit esse Rex: unde mutuis cædibus plurimi conciderunt. Referunt historici ex his Alexandri Magni ducibus, unum aliquem navi vectum, cum suis pervenisse in Megapolim, usum loco insignis aut vexilli capite Bucephali Equi Alexandrini. Ab eo postmodum descendentes reges Megapolitani, inter quos primus fuit Antirius, inter insignia sua semper usurparunt & retinuerunt caput Bucephali in hunc usq; diem. Coeterum regnum Alexandri divisum distributumq; fuit in quatuor partes, quas occuparunt singulas singuli quidam reges; Ægyptum Ptolomæus, Syriam Seleucus, Asiam minorem Antiochus, Macedoniam & reliquam Græciam Aridæus, Frater Alexandri M. sed ita ut Aridæum agnoscerent pro summo capite.

REGES MACEDONIÆ.

3630

In Macedonia Aridæus frater uterinus Alexandri summam nactus est potestatem, sed cum turpissimis vitiis laboraret, adjuncti fuere illi Tutores Perdiccus & Antipater: Interea O-

C

lympia

A. M. lymphia passim tyrannidē exercuit, & postquā plurimos sustulisset è medio, iterum ab Antipatri filio Cassandro circumventa, neciq; tandem data fuit cum omnib⁹ suis, ita, ut intra triginta annos de Alexandro M. nihil reliqui manserit superstes. Cassandrum secutus est Lyfimachus, donec tandem Macedonia & Græcia pervenerint in potestatem Romanorum.

REGES NATOLIÆ

vel

ASIÆ MINORIS.

Hi saltem fuere duo, Antigonus pater & Demetrius, quibus devictis à regibus Syriæ & Ægypti, Natolia in istorum potestatem pervenit.

REGES ÆGYPTI.

3630

Qui in Ægypto post Alexandrum dominati sunt, omnes dicti fuere Ptolomæi, addito cognomento aliquo. Numerantur decem ordine, inter quos primus Ptolomæus Lagi, sub quo Hyerosolyma fuit capta, & tota Judæa Ægyptiis subjecta. Secundus Ptolomæus Philadelphus, vir literarum amantissimus, qui in Alexandria Metropoli Ægypti Bibliothecam instruxit, ope Demetrii Phalerei, qui ex omnibus Terræ patribus conquisitos diversos autores manuscriptos illuc detulit, teste ipso met, ultra

ultraducenta millia, qui post accreverunt, dicente Gellio, usq; ad sexcenta millia. Hic ipse Ptolomæus biblia transponi curavit ex Hebræo in Græcum sermonem anno, mundi ter-millesimo sexcentesimo octuagesimo, usus operâ septuaginta duorum interpretum (vulgo numerantur septuaginta) de quâq; tribu sex (fuere tribus duodecim). Ultimus Ptolomæus Demetrius, cujus soror Cleopatra. Iste de regno dejectus, hæc consuescens cum C. Julio, à Romanis illuc misso ad componendas lites, aliquandiu Regina mansit: post tamen Ægyptus tota ad Romanos pervenit.

REGES SYRIÆ.

Hi fuere numero septendecim, pleriq; (paucis exceptis) dicti Seleuci aut Antiochi: Medius inter eos fuit Antiochus nobilis, vir scelestus, miseris modis exercitos habens Judæos: imago Antichristi, Dan. 12. perversa radix lib. Maccab. de quo plena est historia apud Maccabæos. Ultimus fuit Tygranes, quem bello devicit Pompejus à Romanis illuc ablegatus, atq; ita Syria à Pompejo Romano devicta, Ægyptus à D. Julio Romano, duoq; regna reliqua, auspiciū præbuerunt novæ & quartæ Monarchiæ Romanorum.

37 64

PARTICULA II.

*Historia Hebræorum sub
tertia Monarchia.*

Cum Alexander M. nondum devicisset
 3620 Darium, sed primum saltem iniisset prælium
 cum eo, ducto Exercitu conatus est occupare
 Hierosolymas: sed cum illi Taddus summus
 Sacerdos cum sacerdotio Universo obviam
 procederet, desistit Alexander à proposito, &
 eos gratia & favore prosecutus est, urbemque
 servavit in gratiam Sacerdotum. Sub Ptolomæo
 Lagi occupatæ fuerunt Hierosolymæ,
 totaq; Judæa regibus Ægyptiis subjecta die fe-
 sto Sabbathi, quo Judæis religio erat se defen-
 dere & armis uti. Paulo post Ptolomæum
 Philadelphum vixit Syracides, cujus liber pa-
 reneticus legitur, extatq; in bibliis.

Sub Antiocho magno in grandes angu-
 3760 stias conjecti fuere Hebræi, unde tunc inter eos
 cœperunt duces constitui, qui sese oppone-
 rent tyrannidi hujus viri. Inter duces primus
 fuit Matthatias, strenuus suorum defensor.
 Secundus Judas Maccabæus, heros inclytus,
 insignis assertor patriæ religionis, templum
 repurgavit ejecto Jovis idolo, fœdus quoq; in-
 ivit

ivit cum Rom: Tertius Jonathas. Quartus A.
Simon. Quintus Johannes Hircanus, qui &
dux, fuit & summus Pontifex, & vaticinandi
arte donatus. Sub hoc coeperunt apud He-
bræos tres sectæ, Pharisei, Saducæi & Essæi.
Post duces quinque; dominati sunt reges nonnulli
in populo Judaico, inter quos celebriores fuere
Hircanus & Aristobulus fratres, qui cum non
possent convenire de sceptro, Româ accersitus
fuit Pompejus Magnus. Is utrumque; spoliavit
regno, & ipse id occupavit, in commodum Ro-
manorum. Ultimus inter reges fuit Antipa-
ter Herodis primi, qui cum J. Cæsare conspi-
ravit. Facta hæc sunt circa Exitum Græcæ
Monarchiæ, cum Pompejus Cæsar & Crassus
primatum obtinuerunt Romæ.

PARTICULA III.

Historia Romanorum correspon- dentes tertiæ Monarchiæ.

Temporibus Ptolomæi Lagi Successoris
Alexandri, Romani per quinquaginta ferè an-
nos occupati fuere bello cum Samnitibus ge-
rendo. Nulla fuit natio Romanis tot turbas
movens, quam Samnites, Eos tamen tandem
ad obedientiam adegit Manius Curius, vir par-
tim ob frugalitatem, partim ob animi con-

3653

M. stantiam summam laudem adeptus. Hic est qui rapas assabat, & anteferebat donis aureis Samnitum : Hic est de quo Horatius :

Qui Curios simulant & Bacchanalia vivunt.

670 Sub Ptolomæo Philadelpho gestum fuit bellum cum Pirrho rege Epiri, heroe fortissimo, qui tria prælia cum Romanis inivit; in primo victor, Cæsis sub consule Levino septem milibus : victor etiam in secundo, in quo Romanorum dux C. Fabricius, ubi ceciderunt sex mille Romani : in tertio ipse Pyrrhus devictus fuit à Curio, jam Paulo ante laudato.

Haud multo post ortum fuit primum bellum Punicum, in quo Syracusani & Carthaginienses cogitarant oppugnare Messanienses sub duce Hyerone; sed Romani primum in potestatem suam redegerunt omnes regiones mediterraneas circa Carthaginem, post in Siciliam trajecere, ubi item occuparunt nonnullas urbes. Cum viderent rem feliciter sibi cadere, etiam ipsam Carthaginem aggredi animus fuit Romanis : miserunt igitur illuc duos Consules L. Manlium & M. Regulum cum navibus centū triginta, cum viris 140000. quibus Carthaginienses opposuerunt 150. naves: viros 150000. Commisso prælio victi fuere Carthaginienses, & Romam adducti à Manlio

Manlio captivi viginti mille. Regulus relictus in Africa plurima loca subjugavit: tandem suppetias nacti Carthaginienses, straverunt Regulum cum omnibus copiis & ipsum captivum duxerunt: post aliquoties ultro citroq; victum & deperditum est à Romanis & Carthaginensibus. Tandem Regulus Romam missus, cum non reduxisset captivos Carthaginienses, miserrimè fuit ad mortem devolutus. Tandem sub duce Amilcare Carthaginienses pacem inierunt cum Romanis, sed durissimis conditionibus coacti dedere istis Siciliam, Corsicam aliasq; insulas. Hic Amilcar pater fuit Hanniballis, quem puerum novennem coegit juramento ad aras Deorum dato spondere se moriturum hostem Romanorum, quod & masculè fecit.

Secundum bellum Punicum.

Sub Ptolomæo Philopatre Annibal autor fuit Carthaginensibus, ne conditiones Romanis datas servarent: itaq; bellum spirans, in Italiam duxit exercitum ingentem, & Alpes inaccessas flammâ & aceto diffindens, transitum sibi suisque fecit. Primus conflictus sub Romanorum duce P. Scipione factus est juxta lacum Lemanium, ubi ab Hannibale cœsi sunt

A. M. Romani. In secundo prælio ad Fluvium Tre-
bium, iidem Romani tam ferro quam undis
submersi succubuerunt. Tertium prælium
instituit Hannibal ad lacum Thrasimenum,
ubi similiter victor evasit, & occisi Romani
quindecies mille: captivi abducti sex mille.

Quartum & ultimum in Italia prælium
commissum fuit ad Cannas cum tanta Roma-
norum strage, ut ab urbe condita nunquam
majus damnum passi fuerint Romani. Con-
sules intererant & præerant huic prælio Æ-
milius & Varro. Æmilius cœsus fuit cum octo-
ginta Senatoribus: perierunt quadraginta
mille pedites, bis mille septingenti Equi-
tes: Varro Romam fugit, gratias accepit,
quod nondum desperasset de re Roma-
na. Hannibal si ita bene scivisset persequi vi-
ctoriam, quam vincere, potuisset recto pede
Romam ingredi; & eam, totumq; imperium
occupare: sed nimis improvidas moras nexuit.
Hannibali sese opposuit Fabius, Electus dux à
Romanis, qui Hannibalem cunctando & tergi-
versando propemodum vicit, non militando,
unde dictus est Fabius cunctator, deq; eo no-
tus est versiculus,

Unus homo nobis cunctando restituit rem.

Interea Romani per obliquum Hannibali æ-
grè

grè facturi, primo Marcellum misere cum ex. A. M.
 exercitu Syracusas versus, quas ipse devicit, ubi
 & interfectus fuit Archimedes. Miserunt et-
 iam Scipionem Africanum Carthaginem ver-
 sus. Hinc moti Carthaginenses Hannibalem
 revocant ex Italia: Committitur prælium;
 superantur Carthaginenses, & pacem ineunt
 durissimis conditionibus, inter quas hæ fuere:
 Primo, ut præsentis numerarent sexaginta
 tonnas auri; Secundo, ne in posterum clas-
 sem in mari struerent. Hannibal odio habi-
 tus à Carthaginensibus, quibus autor fuerat
 belli hujus per quatuordecim continuos an-
 nos gesti, in Persiam confugit, ubi tandem ve-
 neno assumpto seipsum interemit.

Tertium bellum Punicum:

Anno à Mundo condito ter millesimo o-
 ctingentesimo, sub Ptolomæo Philometore, 3800.
 Masinissa Rex Numidiæ (quæ hodie est Barba-
 ria *die weisse Mohren*) liticulas alebat cum
 vicinis suis Carthaginensibus. Hi classem in-
 struxerunt adversus Masinissam nimis ma-
 gnâ pro re nata, id suspectum visum fuit Ro-
 manis, adeoq; Carthaginensib; bellum omni-
 no erat indicendum: Primò, siquidem confœ-
 deratum Romanis Masinissam aggressi essent:

A. M. Secundo quia contra pactum adornassent classem. Igitur illuc missi consules, quibus mox se subjicit urbs Utica, ipsaq; item Carthago. Sed cum hi Consules non nimis bona fide agerent, juberentq; Carthaginenses urbem suam in ignem conjicere, & novam aliam alibi condere, poenituit illos initæ conditionis. Adornatur bellum; & deficientibus funibus nauticis, foeminæ capillos abscissos porrigunt, ex quibus facti sunt rudentes, & integratum est prælium. Romani succubuerunt. Mittitur illuc cum Exercitu novo Scipio Æmilius adolescens admodum consul creatus, qui antea è monte spectaverat conflictum Masinissæ & Carthaginensium, jurans se nunquam vidisse jucundius spectaculum. Hic Scipio Carthaginem circumdat fossâ, cujus ambitus quinque milliarius Germanicorum. Tandem devicta fuit Carthago: & dediderunt se Scipioni quadraginta mille homines, una cum Duce Asdrubale, cujus uxor insignis virago, nolens se captivam dare Scipioni, præcipitem se dedit in flammâ: atque ita pulcherrima urbs Carthago, postquam steterat septingentos triginta septem annos, primitus exstructa à Didone, conjecta fuit in flammâ, redacta penitus in cineres, & solo æquata. Scipio cum urbem hanc

hanc undiquaq; ardentem cerneret, tenerrime lacrymavit, dicens idem posse accidere patriæ suæ Romæ. Arsit autem illa urbs per septemdecim integros dies & noctes, unde ejus amplitudinem æstimare habemus.

Bellum Jugurthinum.

Micipsa Massinissæ filius, Rex Numidiæ 3830
moriens hæredes constituerat filios duos, Atherbalem & Hiempfalem; itemq; Nepotem ex fratre Jugurthâ. Hic Jugurtha licet fons ascit⁹ animo inexplebilis, ut solus dominaretur, curavit Hiempfalem clam tolli è medio; Atherbali bellum movit. Is Romanos vocat in subsidium, qui illuc legatos mittunt, ut res componeretur: Eos auro corrumpit Jugurtha: occupat meliorem partem regni divisi inter hos duos. Sed nec eo contentus etiam Adherbalem occidi curavit. Accersitus Romam sistit quidem se, sed postmodum clam effugit; missus exercitus Româ ad eum domandum. Tandem ipse vincitur prælio, & Romam adductus conjicitur in carcerem, ubi postquam per septem dies fuisset maceratus fame, interiit. Hæc fuere gesta sub Ptolomæo Lago.

Bel-

A. M.

Bellum Mithridaticum.

3851

Sub Ptolomæo Aulete Romani Mithridatem Ponti regem (quæ est Asiæ minoris provincia juxta Pontum Euxinum) bello invaserunt. Hic est Mithridates ille in medicina ad miraculum versatus, ex cujus inventione hodiernum possidemus Mithridatium, medicamentum famosum.

Post varia prælia missus fuit Româ Sylla infensus hostis Marii, qui duabus vicibus diversis illuc duxit exercitum: Mithridatem devicit. At Romam reversus Sylla, nimis quam exerceuit tyrannidem: capitolium cum libris Sybillinis incendit, sex mille homines, qui fidei ipsius se dederant, trucidari jubet: ultra centum mille alios gladio perdit, nobiles bis mille sexcentos tollit è medio. In Ponto cum Mithridates vires collegisset, & ferro necari curasset octuaginta mille Romanos, qualis laniena nunquam antea visa, missus fuit ad eum puniendum Cneus Pompejus; qui eum penitus debellavit & fugere coegit in longinquas regiones. Reversus in Pontum Mithridates à proprio filio fuit circumventus: itaq; gestiens è vitâ exire hausit venenum robustissimum, sed nihil id illi nocuit: nam,

nam, Fecerat Epoto Mithridates socpe veneno, A. M.
Toxica ne possent sæva nocere sibi. Tandem
proprio gladio incumbens se transfodit, nec
id vulnus lethale fuit: proinde qui in procin-
ctu erant milites filii ipsius, penitus ipsum de-
jecerunt de vita.

Quintus Sertorius.

Hic cum in Hispaniam profugisset obtur- 3867
bas Romæ concitatas, electus est dux belli à
Lusitanis. Ei obviam missi sunt à Romanis
Marcellus & Pompejus: iste Senior, hic Ju-
venculus. Sed Sertorius strenuè & masculè rem
gessit, & saltem octo millibus viris stipatus de-
vicit quatuor Duces Romanos, cecidit cen-
tum viginti millia Romanorum, sex mille E-
quites, bis mille sagittarios. Marcellum ve-
hementer agitavit, itemq; Pompejum, ita ut
optarent remotissimi esse à Sertorio. Pompe-
jum ita pressit ut noctu vix putuerit fugâ, &
quidem pedes, vitæ suæ consulere. Cum au-
disset ambos illos Duces copias suas conjun-
xisse, distulit conflictum, hæc verba per con-
temptum profatus: equidem virgis cecidis-
sem puerum istum (Pompejum) nisi supervē-
nisse vetulam eretrix (Marcellus).

Con

A. M.

Conjuratio Catilinaria.

3886

Quæ supersunt in historiis Romanis, gesta sunt sub Ptolomæo ultimo Ægypti rege, & ejus sorore Antipatra. Catilina homo seditiosus dolens sibi antepositos in consulatu Cottam & Manlium, cogitavit eos è medio tollere. Itaq; adjunxit sibi cohortem ferocium juvenum, qui hausto è patera sanguine occisi pueri, fidem inter se jurarunt. Sed conspiratio detecta fuit à Cicerone. Is Catilinam graviter accusavit in Senatu, Catilina profugus. Cicero omnes complices patricios & cives per carnificem occidi jussit. Missi etiam sunt qui conjuratos cum capite suo extinxerunt.

Triumviratus Crassi C. Julii
Cæsaris & Pompeji.

3892

Hoc etiam tempore summa potestas erat penestres hoc viros, M. Crassum C. Julium Cæsare (qui post Imperator primus factus apud Romanos) & Pompejum cognomento Magnum. Crassus in Syriam ivit, quæ jam sublati Regibus facta erat Provincia Romanorum: ibi Hierosolymam ingressus & nihil spirans præter aurum & opes, ut templo parceret accepit ab Eleasare sacerdote trabem solidi auri,
pon-

pondere librarum septingentarum quadraginta. Sed non contentus hoc donario è templo abstulit sexagies centies mille coronatos. omnes urbes coeteras enormiter pressit & emunxit auro. Progressus ulterius ad Parthos occisus fuit ab iisdem. In ejus defuncti os proprii milites aurum liquefactum infuderunt, jubentes ut mortuus biberet aurum, quo vivus satiari nunquam potuisset. Secundus C. Julius juvenis militavit in Asia, post Rhodi literis incubuit, è Galliis abegit Ariovistum Regem Germanorum, nec non Hessos & Westphalos: & in Britanniam pedem intulit. Sed hujus historia pertinet ad quartam Monarchiam. Tertius Pompejus invidens felicitati & gloriae Jul. Cæsaris, tantum effecit apud senatum ut Julius juberetur dimittere militem, & privatam vitam agere. Id noluit ipse nisi idem prius faceret Pompejus cum suo exercitu: hinc acerrimæ illæ turbæ initium duxerunt, & Cæsar cum suis reliquit Romam. Pompejus auctoritate & potestate summa porro gavisus est. Mox Pompejus in Græciam se contulit, Cæsar repetiit Romam. Verùm haud multo post insecutus est Pompejum, eumq; in Græcia ita pressit strato & fugato illius Exercitu, ut Pompejus coactus fuerit fugere in Ægyptum ad ultimū regem

A. M. regem Ptolomæum Dionysium, qui sub schemate amicitiae in cymba eum accersitum misit. Sed protinus caput ejus abscindi curavit, spectante in littore Pompeji conjuge. Interiit igitur eodem die Pompejus, quo triumphaverat de Mithridate: vir immensae potentiae, & ea propter Magnus dictus, qui profari solebat, se pulsu pedis facere posse, ut tota Asia contremisceret.

PARTICULA IV.

Historia Germanorum sub tertia Monarchia.

3892 Regnante in Ægypto Ptolomæo Lathyro rege octavo, Cimbri, qui sunt Dani & Holfati, in Jutiâ locisque vicinis, pressi aquarum inundatione, novas quæsi verunt sedes, conatique sunt coloniam ducere in Italiam per Germaniam: adjunxerunt se illis Helvetii: Romani illis ex adversum miserè ducēs cum exercitu, qui omnes prostrati fuerē, & quidem hominum bellicosorum circiter septuaginta mille: mancipiorum quadraginta mille. Post hinc ablegatus est contra eos C. Marius, qui primus in hac expeditione usurpavit signum aquilæ, quod post semper retinuerunt Romani Imperatores, atque illud factum ante natum Christum

Itum anno centesimo secundo. A Mario cæsi Helvetii ducenties mille. Cimbrica mulieres cum viderent viros interfectos, trucidatis primum infantum aliquot myriadibus, nexis funibus è capillitio suo, penfiles se fecerunt de arboribus.

Bellum Ariovisti.

Ariovistus Dux & Rex fuit Germanorum sub ultimo Ægypti Rege, temporibus Julii Cæsaris. Hic admissus est in Amicitiam & confederationem Romanorum. Ivit in Galliam cum exercitu, ubi tunc Julius Cæsar rem gessit. Sed grassatus est aliquanto vehementius, proinde à Cæsare fugatus Basileam usque, ubi & ipse Ariovistus, & ejus exercitus deleti sunt. 3891

Hessi & Westphali.

Eodem Cæsare commorante in Galliâ hi quos dixi populi, petierunt sibi concedi in Gallia sedes & habitationes. Id iis negatum fuit. Turbas dantes Cæsar profligavit & debellavit iuter Rhenum & Mosam, pervenitque ipse in Civiam & Geldriam usq; ; Istic stravit pontem super Rhenum. Sed cum audisset Svevos instruere maximum exercitum, confregit Pontem & Germaniam reliquit, postquâ saltem 18 dies in ea fuisset commoratus. 3893

LIBER V.

De quarta Monarchia Romanorum.

3902 **P**ostquam Pompejus devicisset Reges ultimos superstites Imperii Græci, & Pompejum iterum devicisset Cajus Julius Cæsar, fuit hic consciscente Senatu Romano electus in Dictatorem & Imperatorem perpetuum. Hic Julius Cæsar prima auspicia dedit quartæ Monarchiæ Romanorum, quæ incepit Anno Mundi 3902, 45 annis circiter ante natum Christum. Accepit quidem Julius Cæsar Imperium Romanum amplissimis limitibus expansum, per totam Europam, per Asiam, & magnam Africæ partem: Verum huic Aquilæ Romanæ nobiliores pennæ evulsæ sunt, nec quicquam ad Imperium spectat, præter Germaniam & Bohemiam; imò ne quidem tota Germania. Nam Belgium pars est Germaniæ, non tamen pars Imperii. Quarta hæc Monarchia inter omnes diutissime perrennavit ferè 1681 annos. Ejus primus Inceptor & Autor fuit Cajus Cæsar, abs quo usq; ad hunc Ferdinand: III. jam Imperatores 123, continuata serie numerati sunt. Quanquam vero hoc Imperium propa-

propagatum sit ad Germanos, neq; alius quam A. M. Germanus Imperator eligi possit à VII. Electoribus Germanis, nihilominus appellari solet Imperium Romanorum, scilicet propter originem; Quale enim apud Romanos olim fuit, tale translatum & propagatū est ad Germanos, retinetque hodiernum insigne antiquum, Aquilam. Cæterum quia Imperatores Germani triplicem quondam sedem obtinuerunt, & aliqui in Occidente apud Romanos, aliqui in Oriente apud Græcos, aliqui medio loco in Germania Imperii sui sedes fixerunt; Proinde totam seriem Imperatorum quartæ Monarchiæ includemus tribus classibus.

I. IMPERATORES OCCIDENTALES

fuere si.

I. Cajus Julius Cæsar.

De hujus primi Autoris & capitis Romani Imperii, generosa indole plurima annotata, sunt apud Historicos, quæ fere fidem superant, quale & illud, quod semel & una vice potuerit legere, scribere, & dictare quaternas literas magni momenti. Ejus scripta de Bello Gallico & Civili hodie in magno pretio habentur. Collatis signis dimicavit quinquagies; & occisa ab eo 110000 & 92000 hominum.

A. M. Rebus Astronomicis, adductissimus fuit, ad-
 eoq; ut Lucanus scribit, Media inter praelia
 semper. Astrorum coeliq; viis superis vacavit,
 Annum digessit in commodissimum ordi-
 nem, quo hodienum utimur, & ab ipso Ju-
 lianum appellamus, constantem 365 & 6 horis.
 Ipse de suo nomine Quintilem Julium appel-
 lavit, quemadmodum Augustus Sextilem vo-
 cavit Augustum. Initio Cæsar bonus & lau-
 dabilis fuit: sed post tot partas victorias su-
 perbissimus, invisus cœpit esse populo, unde
 à plus quam sexaginta viris conspiratum est in
 illius mortem, inter quos præcipui fuere Cas-
 sius & Brutus, ipsis idibus Martii, quando vi
 protractus in Curiam, ibidem occisus & 23 vul-
 neribus confossus fuit A. M. 3096.

II, Cæsar Octavianus vel Octa- vius Augustus.

Augustus eodem anno quo Julius
 3096 trucidatus in Curia electus est in Imperato-
 rem & Successorem Julii, cujus mortem ipse
 serio vindicavit ope Lepidi & Antonii. Huic
 Antonio sororem suam Octaviam nuptam e-
 locavit, sed ea deserta Antonius se contulit in
 Ægyptum ad Cleopatram, & ejus consuetu-
 dine nimis quam familiariter usus est. Id cum
 malè

malè haberet Cæsarem Augustum, profectus A. M.
est hic cum Exercitu in Ægyptum, & comisso
prælio apud Promontorium Actæum, profli-
gavit & devicit Antonium, qui postidea suis
se manibus interfecit: Cleopatra verò aspidib⁹
ad mammas admotis sese vitâ spoliavit, quam
Augustus ad Triumphum servare cupiens, re-
tinuisset libenter superstitem: quapropter
Psillos serpentivoros ei applicuit, sperans fo-
re, ut hi afflatu venenum elicerent, sed man-
sit Cleopatra mortua. Nihilominus ipse Au-
gustus, de ipsa mortua triumphavit. Hic est
Antonius, hæc Cleopatra, cujus insanus luxus
adeo famigerabilis est apud Historicos. Cum
enim Cleopatra professa fuisset Antonio suo
se una cœna absumturam 500000 coronatos,
Margaritam quam aure pendulam gerebat,
aceto dissolutam hausit, cujus pretium erat in-
æstimabile.

Cæterum Augustus post devictum Anto-
nium conciliaverat toti orbi Romano ple-
nam & tranquillam pacem, quapropter tunc
templum Jani secunda vice clausum fuit. Nam
Numa Pompilius secundus Rex Romanorum,
Jano sacraverat Templum, ea lege, ut apertum
ostēderet bella, clausum v. pacem, fuitq; primò
hoc templū occlusum sub Numa; secundò sub

Augusto clausum. Hoc tempore Augustus sub imperio suo continebat Regna, quæ redacta in provincias moderabatur per præsides Juratos, cumque latissimè se extenderet illius potestas, promulgavit Edictum Anno à M. C. 3947 ut Totus Orbis Romanæ ditionis in singula capita censeretur. Hoc ipso anno natus fuit Salvator noster CHRISTUS, Post quem natum Augustus adhuc vixit 14 annos. Ab isto anno impofterum incipiemus numerare nos annos à Nato CHRISTO.

A. M.
3947

Sub Augusto floruerunt Romæ Virgilius, qui isto amico & fautore insigni usus est; vixit item tunc Horatius, nec non Ovidius, qui tamen ab Augusto in exilium ejectus fuit, eo, quod scripsisset libros de arte amandi, quorum lectione, Julia Augusti filia, adducta fuit ad turpissimum vitæ genus, quæ res non solum mœrorem justum, sed & turpitudinem domesticam attulit Augusto. Julia post aliquos viros, quibus nupserat, desertos ingressa publica lupanaria seipsam præstituit obviis quibusq;: quin in foro etiam publico suam libidinem exercuit.

Porro regnante Augusto Drusus cum Exercitu in Germaniam se contulit, & isthic vehementer grassatus est, atq; ita afflixit Germanos,

nos, ut cum alicui mala precari vellent, Druso cum consecrarent (dat dy de Dros hole) Sed hic Drusus inter Salam & Rhenum fluvium, cum fregisset crus, tandem Moguntia mortuus est.

Fere oblitus fueram Ciceronis, qui & ipse cum Poetis prælaudatis, aliquam vitæ partem transegit sub Augusto, sub eodemq; clausit dies vitæ suæ. Erat tum Triumviratus Romæ, quem gerebant Augustus, Antonius, Lepidus, urbi nocentissimus. Inter hos Antonius hostis erat capitalis Ciceronis, quem & ipse proscriptione internecina (Bogelsfren) exterminaverat ex hominum conversatione. Missus est igitur ad eum occidendum Popilius quidam, qui illum in lectica inventum, & gestatum à Ministris, capite privavit, quod illi tribus aut 4 ictibus abscidit, insuperq; dexteram, & præmii loco donatus est ab Antonio 40000 aureis. Caput & dextera qua tot monumenta peregit, clavis affixa fuere publicè ad valvas in ignominiam; Facta hæc sunt Anno ætatis Ciceronis 64 ante Christum natum 40. 7 Decemb. Tandem Augustus mortuus est Nolæ in urbe Italia, anno ætatis 75, Imperii post Julium Cæsarem anno 57½, Anno post natum Christum 15; sublatus, ut fama est, veneno, à Li-

via secunda sua conjuge vetula nequissima, quæ ut suum filium Claudium Tiberium pro-
veheret ad imperium, id molita fuit.

A. C.

III. Claudius Tiberius.

16

Tiberius privignus Augusti, filius Liviae, factus est Imperator eodem anno quo obiit

15

Augustus, sc. Anno Christi 15, initio benignus satis; sed postea crudelis & haut bonæ frugis. Occidi curavit Agrippam nepotem Augusti ex filia Julia, ne ab eo impediretur in Imperio; Mortuus est anno Christi 37.

IV. Cajus Caligula.

37

Cajus Caligula anno Christi 37 Tiberio successit, turpissima sane bestia: prodigus, superbus, crudelis, incestuosus. Nota est illius vox: Oderint dummodo metuant, Item: Utinam populo Romano una esset cervix, quam uno ictu præciderem. Occisus est à suis satellitibus.

V. Claudius Drusus.

41

Regnare cœpit anno Christi 41. homo simplex: cujus prima uxor Messalina prostitutæ foemina pudicitiae, ex qua suscepit filium Germanicum. Secunda ejus uxor Agrippinæ, oriunda in Ubiis ubi Colonia est, hæc natalem suam urbem Coloniam ad Rhenum, insigniter amplificavit & illustrem fecit, quo hodiernum

dienum ab eâdem Colonia Agrippina dicitur anno Christi 50. Hæc Senecam Philosophum ab exilio revocavit in urbem, & eum Præceptorem constituit filii sui Neronis, quem cum præ Germanico evehere vellet ad imperium, Boletos venenosos comedendos apposuit Druso, qui & inde mortuus est: unde versus, Boleti lethi causa fuere mei.

A. C.

VI. Claudius Domitius Nero.

Capessivit imperium anno Christi 55, anno ætatis 17. usus est præceptore Seneca, initio laudabilis fuit, sed cum primum occidisset Germanicum crudelissimus factus, curavit ferro transfodi propriam matrem Agrippinam: Senecam quoq; Præceptorem venæsecta emissio sanguine adegit ad mortem; Uxorem quoq; ejus interfici curavit; uti & Paulum Apostolum capite plecti, Petrum item occidi: neque eo contentus, terribili incendio perdidit majorem urbis Romæ partem, cumq; culpam transtulisset in Christianos, hinc exorta est prima Christianorum persecutio sub Nerone. Damnatus est communibus Senatus sententiis ad mortem, anno Christi 67, quod cum intellexisset petiit mori, & occidi manibus servi sui; hoc negante arrepto servi sui ense, se ipsum transfodit.

55

D S

VII. Gal-

VII. Galba, VIII. Otto, IX. Vitellius, X. Flavianus Vespasianus.

70

Vespasianus circa annum Christi 70, Imperator factus laudem meruit optimi principis. Hic ablegavit filium suum Titum cum Exercitu Hierosolymas, qui eas cepit obsidere 14 Aprilis in festo Paschatis; duravit obsidio usq; ad 7 Septemb. tum capta hac Metropolis, pleraq; urbs coniecta in flammam; potior pars incolarum ferro mactata, plurimi captivi abducti, thesaurus è templo abreptus, & à Tito translatus Romam, depositusq; in templo pacis.

XI. Titus Vespasianus.

80

Flavii filius, expugnator Hierosolymarum, optimus princeps, dictus delictum Generis Humani.

Sequuntur in posterum famosiores Imperatores occidentales, quorum summam breviter consignabimus ne in immensum excreseat hoc compendium.

86

XII. Flavius Domitianus.

Tyrannus, premens Christianos secunda persecutione.

97

XIII. Nerva Cocceius.

Bonus Imperator.

99

XIV. Ulpianus Trajanus.

Tertiae persecutioni occasionem dedit.

XV. A.

XV. *Ælius Adrianus.*

A. C.

Christianorum amicus.

118

XVI. *Antonius Pius.*

Bonus Princeps.

141

XVII. *Marcus Antonius Philosophus.*

Prioris filius ita dictus, quia 50 ætatis anno Scholas Philosophorum frequentavit. Hoc tempore Romanum imperium fuit *ἐν ἀκμῇ*, in cacumine & meridie: postea semper declinavit & descivit a vigore pristino.

161

XVIII. *Commodus Verus.*

Nequam & perversus Imperator.

182

XIX. *Ælius Pertinax.*

Ex Professore Grammatico Imperator bonus.

197

XX. *Decius Julianus.*

Imperator Nequam.

XXI. *Septimius Severus.*

Hic fuit sub quo quinta persecutio Christianorum facta.

XXII. *Antonius Bassianus Caracalla.*

Nequissimus bipedum, crudelis; lascivia, & petulantia non agnovit parem; quam etiam experiri coactæ Virgines Vestales. Hujus vox ad novercam, si liceret liberet;

211

XIII. Po-

XXIII. *Popilus Macrinus.*XXIV. *Heliogabalus.*

220

Ex incesto concubitu prognatus, sceleribus vincens Caligulam, Neronem, & quicquid fuit dissolutorum hominum, occisus fuit in latrina, & mox alligato ad collum saxo, projectus in Tiberim, una cum matre dignam eliganti filio.

270

XXV. *Aurelius Valerius.*XLI. *Constantinus Magnus.*

304

Primus Imperator Christianus, estq; is qui vidit signum crucis, pleno meridie, cum hac inscriptione, In hoc signo vinces; Constantinopolim extruxit.

XLIII. *Julianus Apostata.*

361

Genitus parentibus Christianis, & educatus, publicè se dedit Ethnicismo; tandem à Christo pessundatus exclamavit, Vicisti tandem Galilæe.

L. *Arcadius & Honorius.*

407

Fratres, sub quibus dividi cœpit Imperium Romanum: & Arcadius quidem concessit in Orientem, Constantinopolim versus; Honorius mansit Romæ in occidente.

LI. *Valentinianus.*

431

Ultimus Imperator occidentalis.

PARTICULA II.
*Parallelæ Historiæ Judaicæ
& Ecclesiasticæ.*

Sub Julio Cæsare.

Cæsaris indultu dominatus est in Judæa, Antipater, qui filium suum Herodem, primū vel magnum præsidem fecit Ecclesiarum Judaicarum; hominem crudelem, & à religione aversum.

Sub Augusto 3932. nata fuit Maria genitrix Salvatoris Mundi Jesu Christi. Mariæ mater fuit Anna, quæ nupta fuit tribus ordine viris;

1. Jojakim ex qua genita Maria.
2. Cleophæ, ex quo Maria Cleophæ, nupta Alphæo, quorum filius Jacobus minor.
3. Salomæ, ex quo Maria Salome nata, nupta Zebedeo; ex quo Jacobus major, & Joannes Evangelista.

Et Dominante Augusto, permansit summa potestas in Judæâ penes Herodem, qui vir sanguinolentus trucidari curavit duos proprios filios, propriam uxorem, & ejus matrem Alexandram.

Jam missus fuit Angelus ad Zachariam; itemq; ad Mariam; & reolutis mensibus natus Johannes, natus Christus ex Maria puella 16 annorum, quando præfectum Syriæ agebat Quiri-

Quirinus, qui alias Cyrenius dicitur: Sub Augusto quoq; Christus Doctorem se exhibuit in templo natus annos 12.

Sub Tyberio Johannes coepit baptizare, & Christus officium suum aggredi. Reliquerat Herodes Tyrannus tres filios, Archelaum, Philippum & Antipam, (qui omnes dicti fuerunt Herodes,) Antipas fratris Philippi uxorem, cum forte ad illum divorasset, nomine Herodiadem, ejusq; filiam ex Philippo, per raptum secum abduxit: quo nomine objurgatus a Johanne Baptista, curavit huic viro caput in carcere abscindi.

Hoc tempore Christus & passionem suam peregit, & celebravit resurrectionem & Ascensionem; Post hanc Paulus, aggregatus est ad societatem Christi: & Apostoli miracula sua ediderunt.

Sub Druso, Maria Mater Christi mortua dicitur, anno post natum Christum 46 anno ætatis 62.

Hoc tempore quoq; dicunt Papiculæ primum Pontificem Romæ fuisse Petrum.

Sub Nerone prima Christianorum persecutio (quales in universum fuerunt decem terribiles sanè:) facta est: Qui & gladio interfici curavit Paulum: & Petrum cruci affigi.

Sub

Sub Vespasiano curavit Judæos rebelles redigi in ordinem, & occidi 145320. Tum 6000 in captivitatem abduxit.

Sub Tito everfa est Hierofolyma.

Sub Domitiano, facta est fecunda Christianorum persequutio. Hic & Johannem Evangelistam in Exilium ablegavit ad Insulam Pathmum, ubi scripsit Apocalypfin.

Sub Nerva, revocatus est Johannes ab Exilio.

Sub Constantino Magno, celebratum fuit primum concilium Oecumenicum Nicenum.

PARTICULA III.

Historiæ Parallelæ Germanicæ

Sub Augusto.

Quomodo Drusus afflixerit Germanos ; vide in Historia Augusti ; sed famosior est clades Lolliana. Germani in Galliam usq; processerant, vel regiones novas, occupaturi ; vel prædam abducturi ; Illis sese opposuit Lollius præfectus Augusti, & præses Galliæ. Sed hunc cum omnibus suis straverunt generosi Germani, aquilamq; auream asportarunt. Qualis quantaque fuerit clades illa, accuratius recensere,

fere, puduit fuit scriptores Romanos, ne propriam proderent ignominiam; à Germanis quoq; descripta non est, qui tum magis ferro & annis memoriam sibi concinnare satagebant quam literis : Dion vocat bellum maximum : Vell. Paterc: cladem ingentem à Germanis. Svetonius, Gravem ignominiam & cladem.

Sed multo gravius est illud damnum, quod à Germanis accepit Quintilius Varus, præfectus Syriæ, vir magnæ sapientiæ & experientiæ. Is cum cis Rhenum duxisset exercitum, ablegatus illuc ab Augusto, nimisq; pressisset Germanos, Juvenis quispiam Hermann⁹ filius principis Brunsvicensis, Romæ ab Augusto in Equitum Ordinem electus, defensurus & liberaturus populares suos ita prostravit hunc Quintilium, ut deleto omni exercitu, ipse Varus sese ferro proprio adegerit ad mortem. Florus scribit, haud minorem fuisse hanc cladem atq; illam, quam passâ sunt Romani ad Cannas, ubi ab Hannibale occisi fuisse 20000 capita. Certe Augustus ipse purpuram discidit, lugubres vestes induit, & flebiliter exclamavit : Vare, Vare, redde mihi legiones meas, Vare.

Sub Tiberio.

Germanicus, Juvenis excellens, missus est ad Germanos, ut vindicaret factam injuriam & cladem; Etiam hunc Harmannus iste redegit ad angustias; nisi ipsius milites maluissent prædam captare, quam victoriam persequi; succubuerunt tum Germani propria culpa.

Sub Antonio.

Nunc ulterius pressi sunt Germani, missusq; ad eos debellandos Pertinax, qui post modum factus Imperator. Sic iterum cæsi Germani: interque cadavera, plurimæ inventæ fœminæ, indutæ virilem amictum, strenuæ bellatrices.

Sub Diocletiano.

Germani iterum invaserant Galliam: sed repressi per Tyrannidem Diocletiani, quæ sub eo terribilis fuit. In Exercitu Diocletiani erat Legio Christianorum; Eos jussit hic Tyrannus ordine inter duas piras accensas transire, & in ignem thus injicere, ut sacrificarent Diis gentilitiis; Id cum facere recusarent Christiani, 10 quemq; conjecit in ignem, reliquos superstites item facere jussit; qui cum renuerent, denuò 10 quisque combustus

A. C. bustus est; donec tandem tota legio coniecta fuit in flammam.

Sub Valentiniano.

Iterum Germani invasionem fecerunt in Galliam, sed ejecti, haut exiguo cum damno in patriam suam abire coacti sunt.

II. IMPERATORES ORIEN- TALES.

Postquam paulatim ceperunt nutare Res Italicae, & miris modis turbari, transtulerunt Imperatores imperium suum orientem versus, in Græciam; feceruntque caput Imperii Constantinopolin, quæ olim Byzantium fuit; Imperatores hi Græci fuere XXV, usque ad Constantinum VI.

I, Marcianus.

446 Hic auspicatus est Imperium Orientale anno 446, jam senior ad hoc munus admotus; satis placidè regnavit per septennium. Ex omnibus 25 Imperatoribus Orientalibus, obscuriores silentio transmittam, præcipuos recensiturus.

3. Zeno.

474 Tertius in ordine hic fuit gulæ & crapulæ turpissimè deditus. Cum vino somnoque penitus esset obrutus, ab uxore Ariadnâ in tumba pro-

propriâ fuit sepultus, prius quam moreretur; A. C. & ibi vi detentus usq; dum animam efflaret multo cum boatu.

6. Justinianus.

Sextus ordine initio laudabilis; nam Juris 525
leges in unum corpus colligi & disponi cura-
vit, opera Triboniani, Viri quidem docti sed
avarî; Primò promulgatus est Codex A. C.
529. Institutiones vero quadrennio post 533.
Justinianus bella gessit quam plurima & atro-
cia, opera magni sui ducis Bellisarii itemque
Narsæti. Sed hic Imperator tandem ad in-
saniam redactus, turpi & misera morte extin-
ctus est.

II. Heraclius.

Sub illo in Oriente surrexerunt Saraceni, 610
qui ab hoc suo Imperatore desciscientes Du-
cem sibi elegerunt Mahometem; initio scur-
ram, & hominem obscenum; qui tandem
Rex Damasci factus novæ Religionis auspicia
dedit, emissio in lucem Alcorano A. C. 636.
Hic Heraclius perdidit totam Asiam, Syriam,
Ægyptum, Hierosolymam, quæ loca Saraceni
occuparunt.

25. Constantinus Sextus.

Ultimus hic est, qui in Oriente imperavit 800
cum matre Irene; quæ tamen isti oculos erui

postea curavit ; cunque hoc tempore res ubique essent turbatae, tam in Oriente, quam Occidente, proinde circa annum Christi 800. Rex Galliae Carolus, postea Magnus dictus, omnium consensu electus fuit Imperator Occidentalis ; & suavissima unione junxit Italiam, Galliam, Germaniam. Sic igitur finitum est Imperium in Oriente, & cum Carolo M. translatum ad Germanos.

PARTICULA 2.

Historiae Italicae respondentes

Sub Marciano.

Postquam in Orientem concesserat Marcianus, nimis quam turbulentus factus est status Reipublicae in Italia, alii post alios inhierunt & invaserunt Regimen, caesiq; à se ipsis fuere invicem. Neq; hoc solum intestinè gerebatur, sed & Gothi cum Duce Alarico, & Vandali cum Duce Genserico, invaserunt Italiam, eamq; mirè turbarunt & devastarunt.

Gensericus insuper nesciens ferre compares Gothos, accersivit illuc quoq; Attilam crudelissimum Tyrannum & flagellum Dei, qui per Germaniam, Italiam, Galliam, Hispaniam ita seviit, ut verbis ea res exprimi nequeat.

Tan-

Tandem Romæ Imperatorem se fecit O. A. C. restes aliquis, cum filio Augustulo: quod cum populus ægrè ferret, accersiverūt ex Rugia Insula, Principem Pomeranorum Odoacrum, à quo occisus Orestes, & ejectus Augustulus puer. Sic defuit esse Italia Imperium, factumque est Regnum. Nam Odacer iste Rugianus, primus fuit Rex Italiæ.

Sub Zenone.

Degebat in aula Zenonis OstGothus quispiam, natione Germanus, Diedericus, juvenis excellens, intimus Imperatoris; Hic missus est à Zenone in Italiam, ut amoveret Odoacrum, quod & fecit: eumque tribus conflictibus prostravit: eumque spectabili triumpho Veronam ingrederetur Diedericus, dictus est hinc Veronensis, **Diederich von Behren** / quod nomen & ipsa urbs hodiernum retinet. Post etiam Romam ingressus est, à Boetio & Symacho viris magnis, gratulatione acceptus, factusque secundus Rex Romanorum. Initio feliciter & placidè regnavit, postea crudelior factus, duos jam dictos viros necavit: sed non multo post & ipse mortuus, propria conscientia terrefactus.

Sub Justiniano.

Diderici von Behren filia Amelschwindt,

E 3

filio-

filiolum genuerat nomine Adalaricum, Edel-
 reich. Ad hunc pertinebat Regnum ; Sed
 cum puellus adhuc esset, mater tam diu præ-
 fuit Regimini, fœmina profecto omnem lau-
 dem superans, Eruditionis & Virtutum excel-
 lens cultrix, quæ filium suum bonis literis cu-
 rabat instrui, sed crudelia Gothorum ingenia,
 eum avulserunt tam à matre quam à studiis ;
 unde tandem mortuus anno 7 ætatis. Mater
 Amelswind lubens abdicavit Regnum, obtu-
 litq; cuidam Tautehat, qui ei hanc gratiam re-
 tulit, ut ipsam è medio tolli curaret. Ea res
 pessimè habuit Justinianum, qui in Italiam
 misit Bellisarium, absquo Theutehat deletus
 est. Sequutus est Rex alius nomine Totila,
 quem Narfes itidem debellavit. Ultimus Rex
 Italicus fuit Teja, post quem Italia facta est ex
 Regno provincia, ejusque præses constitutus
 Narfes; Sed cum hic urgeretur & vexaretur
 à suis (Eunuchus enim erat), accersivit etiam
 in Italiam Longobardos cum eorum Rege
 Aubron, qui potiti sunt Italiæ, ibique domi-
 nati usque ad exitum Imperatorum Orienta-
 lium.

Sub Justino 2.

Hoc tempore cepit lingua Latina adul-
 terari & degenerare ab antiqua elegantia; dum
 Longo-

Longobardi, Gothi, Hunni, invicem conver- A. C.
santes non possent non parere confusionem
idiomatis.

PARTICULA IV.

*Historia Germanorum, Brittan-
norum, Gallorum Hispanorum, colla-
terales.*

Conjungendæ mihi sunt hæ historiæ. 445
Nam passim in imperio Romano præcipuas
Comædiæ aut Tragœdiæ partes egerunt Ger-
mani; Hi quomodo eruperint in Italiam, di-
ctum est. Haut secus & illi Germani, qui Fran-
coniam incolebant, magno satis numero trans
Rhenum conscefferunt in Galliam, eam occu-
parunt, Regem ex sua gente Varamundum
crearunt; Galliam vocarunt Regnum Fran-
corum, *Frankenreich*/ seu Franciam, quod
nomen hodiernum retinet; filius Varamundi
Clodewis, primus est à quo historiæ Francicæ
incipiunt; Sic igitur Reges Franciæ originem
traxerunt à Germanis.

In Hispaniam similiter se intulerunt
WestGothi & Vandali: ibique sedem & Re-
gnum fixerunt; neque Hispaniâ solum con-
senti, perrexerunt in Africam, ibique diu do-
minati sunt.

A. C.

Similem sortem experta est Britannia, quæ cum Romanis subdita esset, & à vicinis Scotis & Irlandis premeretur, neq; opem ferrent Romani, vocavit ad sese Vertigerus Rex Britannorum ex Saxoniâ duos fratres, unum nomine *Norſſ*/ alterum *Hengſſ*/ qui & illuc i-
verunt aliquot navibus, & bono exercitu, Pe-
pulerunt hostes Britannorum in fugam: sed
adeo placuit illis aer Britannicus, ut eum re-
linquere, & patriam redire noluerint; quam
ob causam ibidem *Norſſ* occisus fuit, & *Hengſſ*
ejectus. Sed hic recollegit exercitum in patria:
& secunda vice illuc navigavit; instructa
classe: & tandem superior factus, Britanniam
vindicaſſet, distribuitq; inter suos, qui illud per
multos annos retinuerunt. Hinc etiam vi-
dere est, primum ortum Britannorum à Ger-
manis esse, cujus vestigia ostendit dialectus
Anglica, & distributio insulæ in certas classes,
Ostſax, *Sudſax*, *Middelfax*. &c.

De Rebus Ecclesiasticis.

Sub Orientalibus Imperatoribus florue-
runt Romæ Pontifices, quorum nomina enar-
rare, nisi nimis foret prolixum. Sub Mar-
451 ciano habitum est concilium Chalcedonense,
& paulo post, ante Justinii Secundi tempora,
Concilium Constantinopolitanum.

III. IM.

III. IMPERATORES MEDII vel GERMANI.

I. Carolus Magnus.

Cum res in Italia valde essent turbatae à 800
Longobardis, ceperunt Primates cogitare de
salutari remedio; Itaque Papa Leo 3, qui ante
captivus factus, post tamen iterum liberatus
à Carolo Rege Galliae, misit ad hunc Caro-
lum, ejusq; auxilium imploravit; Ivit Caro-
lus in Italiam, & compescuit turbas, fuitque
protinus summo omnium applausu diade-
mate aureo coronatus, & Imperator Roma-
nus proclamatus, ipso natali Christi, an: 800:
Pater ejus fuit Pipinus Rex Galliae, ipseque Ca-
rolus natus est Ingelshemii prope Mogun-
tiam; Fuit vero & virtutibus & rebus gestis
magnus heros, adeoque bonus princeps, &
strenuus bellator; Plurimas Academias &
Scholas instituit, vixitque in Italia, Gallia, Ger-
mania, quae tum subiectae erant illius imperio;
Sub eo conditae sunt duae urbes famosae, Ham-
burgum & Dresda; mortuus est Aquisgrani
anno ætatis 72. anno Christi 814.

Successores Caroli Magni.

Universim quidem fuere 47 Imperatores

A. C. Germaniæ cum præfenti Ferdinando tertio ;
Sed omnium vitam & facta recensere non pa-
titur Epitomes ratio. Quin imo multi nihil
memorabile præstiterunt. Proinde nonnul-
los ex præcipuis recensebo.

2. Ludovicus Pius Caroli filius.

843 Secundus ordine, optimus fuit Princeps,
qui semel etiam ab Obotritas, id est, ad Mega-
polenses, invisit, ibique composuit turbas :
post rediit Aquisgranum, ubi sedes tum erat
Imperii. Sed ejus filii degeneres tum ingen-
tes molestias patri crearunt, tum inter seipfos
bella gesserunt.

18. Henricus 4.

1036 Puer septennis admotus ad Imperium,
feliciter regnavit. Voluit eum Papa Grego-
rius 7. privare Imperio, & coronam offerre
Rudolpho Sveco. Sed ea res infeliciter cessit
Rudolpho, cui dextra fuit abscissa in prælio,
qua Imperatori suo Henrico 4. fidem jura-
verat.

28. Interim.

Nescio equidem, quem Imperatorem
Germanum vobis nominare debeam, fuit
enim Interstitium per 17 annos; Vocatus fuit
ex

ex Hispania ad Imperium, Rex Alfonsus, in- A. C.
signis Astronomus: sed ille hoc onus detre-
ctavit, aliqui elegerunt Richardum fratrem
Regis Angliæ: sed hunc rejecerunt Electores,
itaque tam diu sine capite fuit corpus.

34. Carolus IV.

Optimus hic Princeps, & autor fuit Au- 1347
rex Bullæ, in qua constituit modum eligendi
Imperatorem Romanum.

39. Fridericus III.

Sub hoc inventa fuit ars Typographica 1440
à Joanne Guttenbergio, Argentoratenfi: Fuit
etiam sub eodem detectus à Christophoro
Columbo novus Orbis anno 1492.

41. Carolus V.

Princeps nunquam satis laudatus, qui ab
Electores Imperator fuit designatus, anno
ætatis 20, anno Christi 1519. Sub hoc pri-
mum coepit cudi nummus uncialis argenteus
in Valle Joachimica, Joachims Thal: quem
Talerum, imperialem, Joachimicum appet-
lamus. Hoc quoq; tempore religio Christiana
restaurata est à D. Luthero, & lucem suam ex-
erere cepit. Carolus V. resignavit Impe-
rium fratri Ferdinando: Et filio suo Philippo,
reliquit terras hereditarias & paternas, sc. Au-
striam,

A. C. striam, Regnum Hispaniæ, & 17 Belgiæ provincias, quas natali jure acceperat à proavis, quasq; illius successores gubernarunt per suos præfides.

42. Maximilianus II.

1564 Sub hoc incepit crudele bellum in Batavia, cujus Tragediæ primas partes egit Ferdinandus, Dux Albanus; cujus crudelitas tanta fuit, ut ad ejus memoriam hodiernum obstupescant Batavi; Fuit hic unus ex gubernatoribus Philippi regis Hispaniarum, ad quem jure nativo & hereditario pertinuerunt provinciæ 17 Belgicæ. Sub hoc etiam effulsit nova stella in Asterismo Cassiopæe, anno 1572. de qua Tycho Brahe peculiare opus editum reliquit.

44. Rudolphus II.

1576 Electus est anno 1576, fuit Princeps laudatissimus; Virorum literatorum per quam amans, apud quem & vixit & vitam finiit exul Tycho Brahe, alter Astronomiæ Atlas; Sub Rudolphi regimine Ostenda, triennali obsidione pressa fuit, quæ incepit anno 1602, finita anno 1604: tum ab Ambrosio Spinula occupata perierunt in hac obsidione ultra 160000 homines.

45. Mat.

45. Matthias.

Electus est anno 1612. Sub finem hujus 1612
Imperatoris, scilicet anno 1618, horrendus
Cometa spectatus est in cœlo, nuncius & præ-
co terribilium calamitatum quibus hactenus
Germania afflata est.

46. Ferdinandus II.

Hic designatus est Imperator anno 1619 1619
statimque cum eo incepit Germania turbari
crudelissimè; Primum pomum Eridos pro-
jecit Fridericus Palatinus, qui oblatum Bohe-
miæ Regnum capeffens invito Imperatore, a-
liisque proceribus, occasionem præbuit bello,
cujus nondum est finis. Imperator anno 1624
in Saxoniam ablegavit cum exercitu Johan-
nem Tillium, & Albertum Fridlandensem,
quorum hic posterior, Megapolin invasit, oc-
cupavit, & ad lubitum suum disposuit, coactis
cedere, & in exilium ire ex avitâ suâ & hære-
ditariâ terrâ, Illustrissimis Ducibus Megap:
Adolph: Frid: & Joh: Alberto, fratribus, Anno
1628. mense Aprili.

Jam tum (Anno 1630) Gust: Adolf: Sve- 1630
corum Monarcha suppetias laturus afflictis
Germaniæ rebus, & Ecclesiæ Christi, cum e-
xercitu appellit in Pomeraniam: Eam occu-
pat:

▲. C. pat: Megapolenses diplomate hortatur, ut Principes suos genitales restituant pristino decori. Marchio Spinola moritur. Archiepis: Magdeburgensis flagrat armorum incendiis. Imperatoris conjux Eleonora Ratisbonæ coronatur. Præfagia futuræ cladis eveniunt. Magdeburgi, dum corruunt aliquot turre. Bona eorum, qui adversus Imperatorem militarant, adjudicantur fisco. Belgium premisur summa annonæ caritate, ut & Hispania. Hatzfeldio Gubernatori Rostochiensis, caput præsciditur securi, à LL. quodam Studiofo. Tyllius cum exercitu in Pomeraniam movet. Hollandi invadunt portum Todos los Santos.

1631 Anno 1631. Conventus protestantium Lipsiæ. Rex Hungariæ Ferd: III. Viennæ celebrat nuptias. Gryphiswaldia à Suecis vindicatur occiso Perusio. Post varios conflictus Magdeburgum expugnatur à Cæsarianis: Conjicitur in flammis. Rostochium cingitur obsidione, & Wismaria: Hæc recipit Suecos; Illa natalitios suos Principes, mense Julio dicti anni: eductis Rostochio præsidiariis Cæsarianis à Virmontio. Nunc Rex Sueciæ majorem Germaniæ partem à Mari Balthico ad Moguntiam, victribus armis subjugat.

Augusta

Augusta Vindel: in deditionem se dat. A. C.
 Regi Sueciæ. Imperator petens suppetias à 1632
 Rege Polon: repulsâ fert. Tyllius Ingolstadiæ
 moritur.

Prælium cruentum commissum ad op-
 pidum Lützen inter Cæsar: & Suecos, in quo
 Rex Gust: Adolf: victricem animam cum san-
 guine profudit.

Qui fugâ vitæ suæ consuluerant in prælio 1633
 ad Lützen/ Pragæ capite plectuntur. Georgius
 Lunæb. itemq; Wilhelmus Hassiæ Westpha-
 liam invadunt, Bernhardus Vinariensis Ba-
 variam. Omnia bello ardent.

Conventus Principum Inf: Saxoniae, Hal- 1634
 berstadii: & alius Francof: ad Moenum. Occu-
 pantur multæ urbes & opida à Suecis. Pugna
 Nordlingensis, in qua Sueci aliquot primates
 capti.

Electo Saxo: cum Oxensternio frustra 1635
 agit de reducendâ pace. Magdeburgum à
 Vinariensibus obsessum. Istic præfuerunt
 exercitui Dn. à Lohausen, & Wedelius. Star-
 gardia Pom. ferè redacta in Cineres. Grabo-
 via Meg: à Saxonis occupatur: Sueci plu-
 rimi internecioni dantur: quibus tamen haud
 multo post plæraque ex nutu fluunt. Ten-
 tantur Comitia ab Imper: Dux Megap: Adol-
 fus

A. C. fus Frid: seriò studet pacem concinnare inter Saxonem & Oxensternium. Urbes anseaticæ conveniunt Bergerdorsî, ob pacem publicam.

1636 Conventus Ratisbonensis : in quo de novo Rege Romano, deq; pacis restitutione. Sperreuter capitur. Obiit Augustus Senior Lunæb.

Ferdinandus III, filius Ferd. II. Rex Hung: & Bohem.; eligitur Rex Romanorum Ratisbonæ. Mox coronatur Ferd. III. conjunx. Ferdinandus II. Romanorum Imperator diem obit. Itemq; Joh: Albertus Dux Meg: mense Aprili die 23, ætatis anno 46.

Ferdinandus III.

1637 Arnheimius in Marchia captus, abducitur ad Suecos. Bogislaus Dux Pom: exsui- mortalitatem. Pacificatio Pragensis. Restituitur Lusatia superiori Electori Sax: Præscribuntur certi pacis articuli Wilhelmo Hassio. Friderico, Regis Daniæ filio, homagium præstatur Stadæ. Hassia inferioris jam est misera conditio. Imperator se sistit in Conventu Ratisbon: Bredana obsidio continuatur. Lunæburgum libertati restituitur. Expugnatur Reinberga.

1638 Conventus Provincialis Viennæ. Con-
fictus

hiectus ad Reinfeldiam : ubi Vinarienses vi-
ctores: & Reinfelda occupatur. Vexilla Pa-
risios delata, & oblata Regi Ludoico: Sed cum
proceres ejus regni fidem factis nollent adhi-
bere, jussi sunt etiam eô deduci captivi duo
Generales Joh: de Berth/ juxtâque Ensfen-
fort. Brisslacum cingitur obsidione à Bern.
Vinariense; & in hunc usq; Decembrem mox
expirantem, aliæ novellæ non dispalescunt
in vulgus, nisi quod duriter adhuc prematur.
Hanovia diutinè circumventa, & gravem for-
tem perpeffa, intus summam rerum admini-
strante Jac; Ramsayo Scoto, immunis reddi-
tur ab his suis angustiiis, per *αρχιεπισκοπῆς* Lud:
Henrici Nassovia Comitis. Arnhæmius cu-
stodiam Suecicam evadens, revertitur in Ger-
maniam.

ROSTOCHIUM (dum Megapolis & pro-
vincia vicinæ afflictè habent, & extrema quæ-
que ferunt ab exercitu Imperatorio & Sueci-
co) neutrius factionis causam suscipit: Utriq;
tamen adversæ parti, proluxâ præstat & amica
obsequia. Et hætenus usq; ad exitum De-
cembris hujus anni 1638, prudenti providoq;
consiliorum moderamine, civium firmâ con-
cordiâ, paratorum pro patria non solùm pu-
gnare, sed & pulcrâ per vulnera mortem op-

petere, per misericordis Dei clementiam, rebus suis superest. Utinam ætatem superfit!

Munitio ad ostium Varni, à Cæsarianis primitus exstrui cepta; post occupata à Suecis, qui exinde naves cum mercibus ultro citroq; commeantes, vectigalibus presserunt, obsideri coepit 8. Martii, sub ductu Gallassii, præsentem manum obsidioni admovente Vitzthumio ab Ecckstett, Generali Saxonico. Duravit velitatio usq; in II. mensis. Pridie deditiois, Vitzthumius, globo sclopeti antrosum ictus, vulnerato cum aliis interaneis jecore, vitam commutavit cum obitu pio placidoq;. Eo igitur II. Martii fortalitium Warnmundenfe traditum fuit Imperatoriis, & Sueci inde, factâ mutuâ conventionē, secesserunt. Hi vero nihilominus in alto, haut procul ab ostio fluminis, positis navibus, vectigal solitum à mercibus exegerunt. Cæterum id negotiationis obstaculum Sereniss: Rex Daniæ, missis eodem navibus suis, amovere studuit, liberatæq; tum sunt à duro isto onere, merces Danicæ, Norvegianæ, Holfaticæ; usque dum mense Octobri impetita iterum fuit Munitio, à Carol. Gust: Wrangelio. Sed irrito conatu, abîtumque inde iterum est, Octob: Triduo post curante & promovente Rege Christ. IV. præsi-

præsidium Cæsareum inde abductum navigiis in Holfatiam. Propugnaculum redditum Rostochiensibus; qui protenus id demoliri aggressi, brevi solo æquassent, nisi Sueci ex transverso irrumpentes, eis fuissent impedimento. Sueci fortalitium ceperunt reparare: pristinatorum vectigalium exactiones restituere in integrum; ad quam faciem hodiernū comparata manet Warnemündæ fortuna. Interea Bannerius cum milite suo vicina Rostochii oppida occupat, & gnaviter depopulatur, periclitaturus fortunam suam alicubi. Interea etiam, dum totis usq; adeo turbatur agris, ad sospitandam publicam rem, cives symbola argentaria conferre jubentur: experiuntibus academicis eandem sortem, quam & passus est Clerus Gallicus sub Ludoico XIII. nuperrimis annis, uti meminimus sine particulæ 4.

Dum hæc geruntur, mense Octob. Sueci invadunt oppida Megapolitana, Gustavoium, Butzovium, Suerinum, civesque valdè affliguntur, jam ante dura quæq; passi à peste, aliisque ærumnis. Itidē fama est publica, Comitia futura & consultationes initum iri de pace cōstituendâ. Faciat clementiss: Jehova, princeps pacis, ut tandem Germania, post varios casus, post tot discrimina rerum, compos reddatur antiquæ tranquillitatis & felicitatis.

PARTICULA 2.

Imperatores Turcici.

Jam olim biceps facta est aquila Romana, diffisso aut gemino capite incedens. Unum caput tenuerunt hactenus Imperatores Germani; alterum mansit in Oriente & Græcia, ubi apud Turcas viget in hunc usque diem.

Sub Carolo M. & seq. aliquot
Impp:

Caroli coævus fuit Nicephorus, primus Orientis Imperator, Germanis correspondens: Eum in Caliphatu seqvuti sunt (sub Ludov: pio) Amurathes; hujusq; filius Bajazethes, quem devicit Scyta Tamerlanes, inclusumq; ferreæ caveæ secum circum duxit, ut quoties hic Tyrannus equum conscenderet, illi Imperator supponeret tergum, scabelli instar; Imp: tamen hujus carceris pertœsus, caput ad ferramenta caveæ allisit, malens semel fortiter mori, quam diu ignominiosè torqueri.

Hoc tempore Saraceni Insulam, olim Cretam dictam, ceperunt appellare Candiam: Apud eosdem Caliphâtus (dominatus) dividitur. Idem evertunt Syracusas. In oriente Basilus suam fabulam peragit. Sub

Sub Carolo IV. & seqq.

Constantipoli contentiones movet Johannes Palæologus. Turcis imperat dux So-
leimannus, & mox Amurathes, qui urbes
multas capit, in confinibus Theſſaliæ, Thraciæ,
Meſopotamiæ. Porro in Oriente dominatur
Solyman. Bajazetis filius. Post Amurathes
II. Mechmedi ſucceſſor, qui quidquid à Te-
mire ereptum fuerat, reſtituit.

Sub Friderico III.

Floruit in Oriente fortiffimus Scander-
beg, cum quò improſperè militat Amurathes.
Mahumetes expugnat Conſtantinopolim, &
Trapezuntē.

Sub Carolo V. & ſeq.

Plurima generoſè & feliciter exequitur
Solymannus Turca, in Aſia, Africa Barbaria,
Apulia Italia, Hungariâ: Quin & Viennam
aggreditur. Poſt, Chriſtianos debellat in mari
mediterraneo. Venetis Cyprum eripit.

Sub Rodolfo II.

Croatia impetitur à Mahomete filio A-
murathis: Is ipſe ambiguo Marte in Ungaria
congregatur cum Maximil: & Matthiâ Archi-
ducibus.

Sub Ferdinand. II.

In Oriente dominatur apud Turcas Os-

manes, militans infelicitè cum Polonis: strangu-
latus à Mustapha.

Quæ post hæc gesta sunt, non est operæ
precium vobis enarrare: satis est vos scire,
qui hodie Turcis imperat esse Sultanem Amu-
rathem Quartum.

PARTICULA 3.

Res Ecclesiastica.

A multis jam seculis, in Ecclesia Catho-
lica primatum obtinuerunt Pontifices, qui
caput Apostolicæ suæ fedis fecerunt Romam:
& longo ordine alii aliis successerunt; Penes
hos summa fuit authoritas, non solum in Ec-
clesiasticos, sed etiam, ut ipsi profitentur, in Im-
peratores, imò in Verbum Dei. Nomina sin-
gulorum apud alios legere poteritis. Hic ver-
ba cogimur compendificare.

Sub Ludov: Pio & seq.

Constantinopoli publicitus interdicitur
Imaginum cultus. Romanus præsul est Gre-
gor: qui instituit festum omnium Sanctorum.
Sequentibus annis iterum locus datur Imagi-
num Venerationi. In Rugiam sese inferunt
Monachi Corbienses. Berengarius in articulo
de Sacramento turbat Ecclesiam. Romæ tres
simul Papæ. Incepit Ordo flagellantium Reli-
giofo-

gioforum. Post Leonem 4, Romæ Pontificatum administrat Johannes VIII, seu potius Johanna femina.

Sub Henrico 4.

Papa Gregorius vehementer urget Cœlibatum. Ad Christi cognitionem perducuntur Livoni.

Sub Carolo IV.

Romæ reviviscit Jubilæum annorum 50. Papa Clemens Ecclesiasticam sedem occupat, sub quo multorum annorum schisma. Vulgatam Pontificiorum Doctrinam castigare, & erroris convincere cepit Johannes Wiclef, Anglus, Professor Academ: Oxoniensis anno 1370. Quem secutus est Joh. Hufs, excellens martyr anno 1415: ob saniolem & puriorem verbi divini confessionem publicè damnatus ad ignem; post quem sequenti anno itidem combustus fuit eadem de causa Hieronymus Pragensis.

Sub Carolo V.

Concilium Tridentinum. Societas fratrum Jesu primordia ducit. Anabapt: insanire cœptant. Paulo ante Caroli V. tempora Anno 1517. Magalander Lutherus cepit adversus inquinamenta Papistica insurgere, eoque ipso anno quo Carolus V. coronatus est, 1519, di-

A. C. sputavit Lutherus contra Indulgentias cum Eccio; Eodem anno orsus est Zwinglius. Anno sequenti Luther; combussit Jus Canonicum Wittebergæ publicè; haut secus ac Papa ipsius libros consecravit Vulcano, (vivebant eâ ætate Leo X. & Hadrianus VI.) Anno 1521 comparuit Lutherus in Comitibus Wormatiensibus; Anno 1530 edita est August. Confessio, & oblata Imperatori ac proceribus Imperii. Anno 1534. primum Germanicè edita sunt Biblia, quando 12 annis ante prodierat Germanicum N. Testamentum. Anno 1546 habitum est Concilium Tridentinum, & finitum anno 1553. Tum quoque fabricatum est scriptum illud rō Interim. Sub eodem Cæsare viguerunt Erasmi. Roter. Phil. Melanth.

Sub Maximil. II.

Formula Concordiæ confecta. Elacii error de Peccato originis.

Sub Rudolpho II.

Jesuiticus ordo nimias vires sumens, & ultra terminos egressus, invisus redditur Polonis, Hungaris, Anglis; Galli modicè illi favent, & quidem certis conditionibus.

Correctum est Calendarium à Gregorio XIII. Pontifice, exq; Mense Octobri exempti 10. dies.

dies, quibus novum hoc Calendarium Gregorianum antevertit antiquum Julianum: Sub eodem confectus fuit liber Concordiæ, & manu subscriptâ plurium Procerum Imperii, civitatumq;, confirmatus. In Hollandia controversiæ Ecclesiasticæ Arminianæ. Prima Fama Fratrum Rosæ Crucis.

Sub Matthia.

Indictum celebratumque Festum Jubilæum anno 1617, in memoriam purioris lucis Evangelicæ, accensæ à Luthero ante seculum. Concilium nationale in Hollandia ob Arminianismum. Phanaticus Elias Metz, Christum se esse profitetur.

Sub Ferdinandis

II, & III.

In Italiâ Romanæ sedi præest Papa Urbanus VIII. Per Germaniam ærumnabilis est Ecclesiæ & tristis facies. Religionis reformatio; Evangelicorum proscriptio; Rapinæ, cædes, incendia, quotidiana sunt exercitia. Talia pati jubentur Christiani à Christianis, Lutherani à Lutheranis. *Non hic lupi mos, nec fuit Leonibus Unquam, nisi in dispar, feru.*

PARTICULA 4.

Res Gallica.

Non patitur compendii ratio plenam
seriem historiarum Gallicarum contexere;
Pauca hæc sufficiant.

Sub Henrico IV.

Regno Galliarum præfectus Philipp. I. puer
novennis; Sub eo adulto gestum fuit bellum
sacrum, exercitu ducto in Syriam & Palesti-
nam, adversus Solimannum, qui in eo præ-
lio victus fuit, cæsusq; ejus miles.

Sub Carolo IV. & seq.

Philippus Vallesius dominum se facit Del-
finatus. Post eum Carolus Quartus, Rex pro-
digus, crudelis, infanus. Bellum inter Aure-
liani & Burgundiarum Duces, multorum causa
malorum.

Sub Friderico III.

Gallis imperans Carolus 7, excludit e re-
gno suo Anglos. Sequitur Ludovicus 7, prin-
ceps ingenii acris & versuti. Carolus 8. ori-
ginem præbet odii acerbi inter domos Bur-
gundicam & Francicam, raptu Annæ Britan-
nicæ.

Sub Carolo V.

Franciscus I. rebus gestis gloriam acqui-
rit,

rit, partim antequam fieret captivus, partim captivitate solutus.

Sub Maximil. II.

Anno 1572 peracta est horrenda & cruenta Laniena Parisiensis, dum celebrarentur nuptiæ Henrici Navarræi, quâ trucidati sunt ultra homines 60000, religionis reformatæ.

Sub Rodolfo II.

Henricus 3. impetitur & vellicatur diversis bellis à Navarræis & Guisianis, quorum ductor Guisus firmatur copiis sacrae Ligæ. Rex occiditur. Succedit ei Henricus, ordine 4, Navarræus, Ligæ strenuus adversarius. Is me præsentem & spectantem Parisiis transfossus fuit, à Jesuitici ordinis assecla Francisco Ravallac Anno 1610. mense Maio, postquam biduo ante Conjux ejus Regio diademate esset ornata. Relicta hæc nova Regina mater Ludovici XIII. præses mansit Regni, quoad filius Ludovicus ex ephebis excessit.

Sub Matthia I.

Tum ipsemet Ludovicus 13. præest Regno. Marchio de l'Ancre, Conchini dictus, fabulam suam peragit tragicâ Catastrophe.

Sub Ferdinando II. & III.

Dissidia inter Regem Ludov. 13. ejusque fratrem & matrem; quæ tamen non diu post compo-

composita sunt. Tholosæ decollatur dux Montmorancius ætatis anno 35. Rex Lothoringiam subjugat. Galli & Hispani belligerant invicem. Rex Ludoicus, pro colligendis suppetiis militaribus censum subditis indicit: coactiq; sunt etiam Symbolon illuc conferre omnes Clerici, nemine immunitate donato; scilicet id imperante necessitate, quæ negatur legem agnoscere. Ludovico nascitur filius primogenitus, Delfinus Gallia, hæ res futurus Regii diadematis.

PARTICULA V.

Historia Danicæ collaterales.

Sub Carolo M.

Quid in provinciis hisce, populisque actum sit ante & circa tempora Caroli Magni, id non habeo vobis bonâ fide recensere: quû me nulli scriptores scientem reddiderint. Sequentibus tamen annis Dania coluit suos Reges, quorum nomina ordine hic nequeunt poni ob angustias.

Sub Carolo IV. & seqq.

Waldemarum ultimus, bella gessit cum Suecis. Margaretha filia Waldemari, mater Olai, Albertum Sueciæ regem bello superat, & capit: Dominanturq; mater & filius; & sancitur, ut Dania, Suecia, Norvegia, uni Regi manue-

maneant subjecta. Olao mortuo à Margaretha adoptatur Ericus X. : quem sequutus Christophorus Bavarus, nepos Margar: ex sorore ; tumq; aliquamdiu in Dania vixit Dynastia exterorum, præcipuè Ducum Holsat: & Schlesvic.

Sub Friderico III.

Rex Daniae factus Christianus I. (Christiernus I.) antea Comes Oldenburgensis ; Monarcha totius Septentrionis, & trium Regnorum Dan: Suec: Norv:

Sub Carolo V.

Acceperat quidem à patre suo Christ. I. filius Christiernus II. tria septentrionis regna; Verum cum hic ob tyrannidem pulsus esset in exilium, & rejectus à subditis, oblatum est regnum Friderico I. Christiani patruo, & tum quidem segregatum est Regnum Sueciae à cæteris, ejusq; Rex factus Gustavus, relictis reliquis duobus Christiano III.

Sub Maximil. II.

Lis, adeoq; bellum ortum gestumq; est inter Reges Sueciae, Daniae, & Lubecenses: sed brevi reditum ad concordiam. Filius Christ. 3. Fridericus II. Rex Daniae & Norveg.

Sub Rodolfo II.

Friderici II. filius Christianus IV. utriusq;
Regni

Regni gubernacula feliciter dirigit. Condit
urbes aliquot novas, & Academias erigit. Cum
Carolo Rege Sueciæ, & Adol. Gust. Car. fil.
bellum init, & perficit prosperiter.

Sub Matthia I.

Composita lis & bellum inter Reges
Dan: & Suec: itemq; Moscovitam.

Sub Ferdinando II.

Rex Christ. IV. novum pangit foedus cum
Ordinib. Hollandicis. Cum Suecis quoque
amicabilem pactionem init. Sub eo pericli-
tatur Holsatia pressa à Cæsarianis. Movet
nonnulla adversus Hamburgenses.

Sub Ferdinando III.

Idem Rex Christ. IV. curæ sibi esse pati-
tur afflictæ Germaniæ sortem. Quocirca Rex
tranquillitatis amantissimus, in id incumbit
pro viribus, ut pax & animorum unio, com-
positis dissidiis, reducatur. Faveat illi æther.

PARTICULA VI.

Historia Suecica correspondentes.

Sub Carolo IV.

Suecicæ historiæ multo sunt juniores &
jejuniores Danicis, si spectemus ætatem ante-
gressam Carolum M. Regnante Carolo 4, Sue-
ciæ imperio præfuit Albertus, Dux Megapoli-
tanus :

tanus: postidea captus à Margarita, Daniæ reginâ: tandem, ut mox dictum, Suecia Daniæ regibus cessit: subjectaq; mansit ferè usq; ad Maximil. II; Pòst imperii proprii potestatem recuperavit.

Sub Rodolfo II.

Cum patrum nostrorum memoria, à Sigismundo rege Poloniae, Sueciæ coronam gestante, Carolus dux Sudermannia, patruus ipsius, constitutus esset præses aut vice Rex Sueciæ, ipse postea Regis titulum assumpsit. 1607. retinuitq; imperium. Hinc continuata illa bella inter Suecos & Polonos. Moritur is Carolus 1611. Ei succedit filius Gust. Adolph.

Sub Matthia I.

Sueci cum Moscis continuam hostilitatem diu exercuerunt. Eam tollit, & ad amicum foedus perducit Gustavus, electus Rex & coronatus 1617.

Sub Ferdin. II.

Pacem Gustavus init cum Rege Daniæ, Holmæstadii 1619. Rigam Livoniæ capit: Uxorem sibi associat Eleonoram, Brandeb: Similiter cum Polonis sancit concluditq; inducias: 1624. Pòst: Alia illi cum Borussis jurgia, quæ cum victoriâ terminat. Tandem in Germaniam movit, laturus opem afflictis Ecclesiæ rebus: ubi

ubi glorioſè & feliciter debellatis provinciis, urbibus, populis, Victor occubuit, ad Luzam, 1632. Exequiæ illi factæ ſunt, cadaverque ætatum in Sueciam 1634. Reliquit filiam Chriſtinam, cui ſervatur diadema Regium Suecicum. Poſt Guſtavi diſceſſum è mortalitate, Duces exercitus illius bellum continuant in Germania, uſq; ad incipientem annum 1639.

Sub Ferdin. III.

Ob bellum Germanicum Suecia juventutè ſuâ nudatur: Comitia celebrantur. Gra-
ves contributiones procedunt. Exſpectantur
inde Caducatores & arbitri pro pace tractandâ
inter Cæſarem, principesq; Germaniæ, & Co-
ronam Suecicam, quam nobis largiatur is, qui
potenti ſuâ dexterâ diſpenſat Regum
pectora, fortemque provin-
ciarum.

F I N I S.

Lauremberg, Peter,

Cronius sive series ... rerum illustrium ... a mundi exortu ad usque an. 16
38

[Rostochium] 1639

J.rel. 620#Beibd.3

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10563963-8

VD17 23:253816M